HUKUK · TOPLUM · YAŞAM · KÜLTÜR

AKADEMİ KÜRSÜ

TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ

TEMMUZ 2024 · SAYI 18

Hâkim ve Savcı Yardımcılığı Sistemi Başlıyor

Fatih ve Adalet

İbn Haldun'dan Yargı Etiği Dersleri

Satrancın Karanlıkla Yarışı

@AdaletAkademisi

Yeni Kitap

TEBLİGAT HUKUKU

Değerli Meslektaşlarım,

Akademi Kürsü Dergisi'nin on sekizinci sayısı ile yeniden karşınızdayız.

Yine zengin ve renkli bir içerik sizleri bekliyor.

Eserleriyle dergiye katkıda bulunan bütün meslektaşlarımıza şükranlarımızı sunuyoruz.

28 Haziran 2022 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7413 sayılı Kanun ile 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nda yapılan değişiklikle birlikte "Hâkim ve Savcı Yardımcılığı" sistemine geçiyoruz.

Aralık 2023'te ilk kez yapılan Hâkim ve Savcı Yardımcılığı alım sınavı ile 1076 hâkim ve savcı yardımcısı atanmalarını müteakip 9 Eylül 2024 tarihinde Türkiye Adalet Akademisinde eğitime başlayacak.

İki yıl süren hâkim ve savcı adaylığı yerine üç yıl süren hâkim ve savcı yardımcılığı sistemi ile ilk bir yılda Türkiye Adalet Akademisinde eğitimlerini tamamlayacak hâkim ve savcı yardımcıları, son iki yılda tecrübeli hâkim ve savcılarımızın yanında usta-çırak ilişkisi içinde çalışarak kürsüye çıkmış olacaklar.

Yeni sisteme ilişkin ihtiyaçlar Türkiye Adalet Akademisi tarafından belirlenmiş ve bu yöndeki çalışmalara hız verilmiştir.

Türkiye Adalet Akademisi tarafından kurulan online eğitim platformu ile hukukçulara uzmanlık gerektiren konularda, vatandaşlara temel konularda hukuk eğitimi verilmektedir.

"Herkes için hukuk eğitimi" yaklaşımıyla kurulan Sürekli Eğitim Merkezi tarafından hazırlanan dijital eğitim içerikleri, sem.taa.gov.tr adresinden uzman hukukçuların ve vatandaşların hizmetine sunuldu.

Vatandaşların hukuk ve adalet alanında doğru bilgiye kolaylıkla ulaşabilmesine imkân sağlamak için, dijital eğitim platformu e-devlet sistemi ile entegre edildi.

Öte yandan TÜBİTAK ile iş birliği içinde geliştirilen Yapay Zekâ Destekli Dijital Dönüşüm Projesi ile yapay zekâ tabanlı kişiselleştirilmiş e-eğitim içerikleri oluşturmayı ve dijital dönüşümü sağlamayı hedefliyoruz.

Bu sayımızda yer alan yazıların ilginizi çekeceğini ümit ediyor, iyi okumalar diliyoruz.

Bir sonraki sayıda buluşmak ümidiyle...

Sağlıcakla kalın...

Muhittin ÖZDEMİR
Türkiye Adalet Akademisi Başkanı

AKADEMİ KÜRSÜ

TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ ADINA YAYIN SAHİBİ
Muhittin ÖZDEMİR
Türkiye Adalet Akademisi Başkanı

EDİTÖR
Adnan DÖNDERALP - Hâkim

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Saniye Gizem OKUTAN - Adalet Uzmanı

DİZGİ VE GRAFİK TASARIM
Hüseyin ÖZTÜRK - Ramazan GÜNEY

FOTOĞRAF
Oğuzhan AY

YAYIN YÖNETİM MERKEZİ
Türkiye Adalet Akademisi
Ahlatlıbel Mahallesi Şehit Savcı Mehmet Selim Kiraz Bulvarı
06095 - Çankaya/Ankara
Tel: 0 312 489 81 80 - Faks: 0 312 489 81 01
Web: yayin.taa.gov.tr
E-posta: kulturel.dergi@taa.gov.tr

BASKI
Ankara Açık Ceza İnfaz Kurumu İş Yurdu Müdürlüğü Matbaası
İstanbul Yolu 13. Km Ergazi /ANKARA
Tel: 0 (312) 278 76 10 - Belgeç: 0 (312) 278 25 68

Dergimizde hukuk, toplum, kültür, yaşam, sanat ve edebiyat gibi birden fazla alanda, akademik olmayan çalışmalar yayınlanmaktadır.

Dergimizde yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlara aittir. Gönderilen eserler başka bir yerde yayımlanmış veya yayımlanacak ise mutlaka belirtilmelidir. Eser sahipleri eser başlığının altında isim, ünvan ve e-posta adreslerini belirtmelidirler. Eserler e-posta ekinde dijital olarak (word dosyası vb. formatlarda) gönderilmelidir. Yayımlanan eserler için telif ücreti ödenmez.

Eserlerinizi kulturel.dergi@taa.gov.tr adresine yollayabilirsiniz.

ISSN NO: 2149-2050

İÇİNDEKİLER

4 **DOSYA**
Hâkim ve Savcı Yardımcılığı Sistemi Başlıyor

AKADEMİDEN HABERLER 10

35 **FATİH VE ADALET**
Prof. Dr. A. Süheyl ÜNVER

BİR USUL SORUNU OLARAK KUSUR TESPİTİ VE ISLAH 40
Abdullah Aydoğan KARAKILIÇ / Van Bilirkişilik Bölge Kurulu Başkanı

46 **İBN HALDUN'DAN YARGI ETİĞİ DERSLERİ**
Harun MERT / Yargıtay Üyesi

SATRANCIN KARANLIKLA YARIŞI 51
Mehmet TAŞTAN / Cumhuriyet Savcısı

56 **FESLEĞEN**
Seyda BAYARSLAN / Hâkim

YARGI MENSUPLARI İLE MAHKEME KARARLARININ BASIN YAYIN YOLUYLA ELEŞTİRİLMESİ 62
Asım EKREN / Cumhuriyet Savcısı

Güven Veren Adalet İçin Etkin Eğitim

DOSYA

Hâkim ve Savcı Yardımcılığı Sistemi Başlıyor

28 Haziran 2022 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7413 sayılı Kanun ile 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nda yapılan değişiklikle "Hâkim ve Savcı Adaylığı" yerine "Hâkim ve Savcı Yardımcılığı" sistemine geçildi.

Hâkim ve savcı yardımcılığı sistemi; temel eğitim dönemi, görev dönemi ve son eğitim döneminden oluşacak.

ÜNVAN

	HÂKİM VE SAVCI ADAYI	HÂKİM VE SAVCI YARDIMCISI
SÜRE	2 YIL	3 YIL

AKADEMİ EĞİTİM DÖNEMLERİ VE SÜRELERİ

	HÂKİM VE SAVCI ADAYI	HÂKİM VE SAVCI YARDIMCISI
HAZIRLIK DÖNEMİ*/ TEMEL EĞİTİM	3 AY*	3 AY
ARA EĞİTİM	-	2 AY + 2 AY
SON EĞİTİM	4 AY	3 AY
TOPLAM EĞİTİM SÜRESİ	7 AY	10 AY

*Avukatlık Mesleğinden Geçenler (2 ay)

28 Haziran 2022 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7413 sayılı Kanun ile 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nda yapılan değişiklikle "Hâkim ve Savcı Adaylığı" yerine "Hâkim ve Savcı Yardımcılığı" sistemine geçildi.

Yargı sistemine kazandırılan ve Türkiye'de ilk kez uygulanacak yeni sistemde, hâkim ve savcı yardımcılığı; temel eğitim dönemi, görev dönemi ve son eğitim döneminden oluşacak.

İki yıl süren hâkim ve savcı adaylığı sistemi yerine üç yıl süren hâkim ve savcı yardımcılığı sistemi ile hâkim ve savcı yardımcıları; Türkiye Adalet Akademisi'nde 10 ay eğitim aldıktan ve usta-çırak ilişkisi içinde 26 ay tecrübeli hâkim ve savcıların yanında usta-çırak ilişkisi içinde görev yaptıktan sonra kürsüye çıkmış olacaklar.

28 Haziran 2022 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7413 sayılı Kanun ile 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nda yapılan değişiklikle "Hâkim ve Savcı Adaylığı" yerine "Hâkim ve Savcı Yardımcılığı" sistemine geçildi.

Aralık 2023'te ilk kez yapılan Hâkim ve Savcı Yardımcılığı alım sınavı ile 1076 hâkim ve savcı yardımcısı atanmalarını müteakip 9 Eylül 2024 tarihinde Türkiye Adalet Akademisinde eğitime başlayacak.

İki yıl süren hâkim ve savcı adaylığı yerine üç yıl sürecek hâkim ve savcı yardımcılığı sistemi ile ilk bir yılda Türkiye Adalet Akademisinde teorik eğitimlerini tamamlayacak hâkim ve savcı yardımcıları, son iki yılda tecrübeli hâkim ve savcılarımızın yanında usta-çırak ilişkisi içinde çalışarak kürsüye çıkmış olacaklar.

Yeni sisteme ilişkin ihtiyaçlar Türkiye Adalet Akademisi tarafından belirlenmiş ve bu yöndeki çalışmalara hız verilmiştir.

Hâkim ve savcı yardımcılığı sistemi, öğrenme metodu odaklı oluşturulmuştur.

Adaylıkta süre 2 yıl iken yardımcılıkta bu süre 3 yıla çıkarılmıştır.

Adaylarda 3 ay hazırlık, 4 ay son dönem olmak üzere toplam 7 ay olan akademi eğitim süresi; yardımcılarda 3 ay temel eğitim, 2'şer ay iki ara eğitim ve 3 ay son eğitim dönemi olmak üzere toplam 10 ay olmuştur.

Adli yargı hâkim ve savcı yardımcıları temel eğitim döneminde, 147 saat ceza hukuku uygulamaları, 48 saat özel hukuk uygulamaları, 9 saat Anayasa ve insan hakları Uygulamaları, 27 saat kişisel gelişim uygulamaları ile

DANIŞMAN GÖREVLENDİRİLMESİ

Hâkim ve savcı yardımcılarının; mesleki, akademik ve kişisel gelişimine rehberlik etmek, yargı etiği ilkeleri ile ilgili farkındalığını artırarak mesleki uyumunu kolaylaştırmak, eğitim ihtiyaçlarını tespit ederek eksikliklerin giderilmesini sağlamak, Akademide düzenlenen eğitimlerin verimliliğini artırmak ve koordinasyonu sağlamak, eğitim sürecine ilişkin her eğitim dönemi sonunda değerlendirme raporları hazırlamak amacıyla danışman belirlenecek.

36 saat adalet yönetimi ve uygulamaları olmak üzere toplam 267 saat eğitim alacaklardır.

İdari yargı hâkim yardımcıları ise temel eğitim döneminde, 144 saat idari yargı usulüne giriş, 66 saat sık karşılaşılan idari davalar, 9 saat Anayasa ve insan hakları uygulamaları, 27 saat kişisel gelişim uygulamaları ile 24 saat adalet yönetimi ve uygulamaları olmak üzere toplam 270 saat eğitim alacaklardır.

Hâkim ve savcı yardımcıları, temel eğitimden sonra hâkim ve savcı görev ayrımına göre ara eğitimlere alınacaklardır.

Ara eğitimlerde genel usul uygulamaları, uygulamada sık karşılaşılan davalar ile karar metinleri ve gerekçelerinin yazımına ilişkin usul ve esasların öğretilmesine yönelik eğitimler verilecektir.

Hâkim ve savcı yardımcıları, 3 yıllık görev süresinin sonuna doğru Türkiye Adalet Akademisinde 3 aylık son dönem eğitimi alacaklardır.

Bu eğitimde de temel ve ara eğitim dönemleri ile görev döneminde edindikleri bilgilerin uygulanması, ulusal ve uluslararası yüksek mahkeme kararlarından da yararlanılarak hukuki uyuşmazlıkları çözme becerilerinin geliştirilmesi, gerekçeli karar yazımına ilişkin beceri ve tecrübelerinin artırılması hedeflenmektedir.

Adayların Akademide aldıkları toplam eğitim 7 ay iken; yardımcıların Akademideki eğitimi 10 aya çıkarılarak yaklaşık 300 saat daha fazla eğitimi almaları sağlanacaktır.

Adaylar 2 yıllık sürenin sonunda yazılı ve sözlü sınava tabi tutulurken;

yardımcılar her eğitim dönemi sonunda yazılı sınava, son eğitim sonunda da hem yazılı hem sözlü sınava tabi tutulacaklar.

Mesleğe kabul için adayların yazılı ve sözlü sınavda başarılı olmaları yeterli iken; yardımcıların hem yazılı sınavlardan hem de sözlü sınavdan başarılı olmalarının yanında görev aldıkları eğitici hâkim-savcıların yardımcılarla ilgili doldurdukları değerlendirme formlarındaki puanlar da başarılı sayılmada etkili olacaktır.

Eğitici hâkim ve savcılar; hâkim ve savcı yardımcılarının yetiştirilmesi amacıyla istekliler arasından Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Türkiye Adalet Akademisi ve adalet komisyonlarının görüş ve önerileri alınmak suretiyle Bakan tarafından görevlendirilecekler.

Eğitici hâkim ve savcılara Akademi tarafından eğitim verildikten sonra sürecin daha etkili ve verimli olması için her bir eğiticiye en fazla 2 hâkim ve savcı yardımcısı verilecektir.

Eğitici hâkim ve savcıların görev dönemindeki etkilerinin ve faaliyetlerinin verimliliğini ölçmek ve değerlendirmek amacıyla Bakanlık tarafından da bazı uygulamalar yapılabilecektir.

Adaylar, adaylığa atandıklarında talepleri doğrultusunda komisyonlarda staj yapmakta iken; hâkim ve savcı yardımcıları atanmalarını müteakip Türkiye Adalet Akademisinde temel eğitime başlayacaklar.

Yardımcılar, temel eğitim döneminin sonunda yapılacak yazılı sınav sonucundaki başarı sıralamasına göre Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen ilk derece

EĞİTİM MODÜLLERİ

İlgili eğitimin konusunu, kazanımlarını, amaçlarını ve bu amaçlara ulaşılması için yapılması gereken etkinlikler ile ölçme araçlarını kapsayan eğitim modülleri hazırlanacak.

TEZ

Araştırma, analitik düşünme, muhakeme ve yazım kabiliyetinin geliştirilmesi amacıyla hâkim ve savcı yardımcıları tarafından tez hazırlanacak.

yargı yerleri arasında seçtikleri il veya ilçe adalet komisyonlarına görev dönemini geçirmek için atanacaklar.

Hâkim ve savcı yardımcılarının görev yerlerinde görevlerini yerine getirebilecekleri ve yetkinliklerine uygun yeteri kadar müstakil oda tahsis edilecektir.

Ayrıca yardımcıların uygulamaya dair bilgi ve becerilerini artırmaya yönelik seminer, sempozyum ve konferans gibi kısa süreli etkinliklerin yapılabileceği toplantı salonları, imkânlar elverdiği ölçüde duruşma tecrübesi kazanmaları amacıyla duruşma salonları, UYAP erişimine açık bilgisayarlar ile uygun tefrişatın bulunduğu Hâkim ve Savcı Yardımcılığı Uygulama Merkezi (HASYUM) oluşturulacaktır.

Hâkim ve savcı yardımcılarına gerekli UYAP yetkisi tanımlanacak ve yaptıkları işlemlerde imza olmaksızın UYAP onay listesinde yer verilecektir. Ayrıca atanmadan önce mesleğe hazır hâle gelmelerini kolaylaştırmak için UYAP rollerine eklenen yüksek yargı karar arama menüsü ile tüm yargı karar ve içtihatlarına ulaşmaları sağlanmış olacaktır.

Bir diğer önemli yenilik ise yardımcılık sürecinde, hâkim ve savcı yardımcılarının araştırma, analitik düşünme, muhkeme ve yazım kabiliyetinin geliştirilmesi amacıyla tez hazırlatılacaktır.

Böylece yardımcılar; 10 ay sürecek Akademi eğitimleri ile usta-çırak ilişkisi içerisinde 26 ay sürecek eğitici hâkim ve savcı yanındaki eğitimlerle dolu dolu bir süreç geçirmiş olacaklar.

“Effective Training For Reassuring Justice„

TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ

“Güven Veren Adalet İçin Etkin Eğitim„

@AdaletAkademisi

Yeni Kitap

İNSAN HAKLARI VE KORUNMASI

Adalet Bakanı Yılmaz Tunç, Akademi Meslek İçi Eğitim Değerlendirme ve Öneriler Toplantısı'na Katıldı

Adalet Bakanı Yılmaz Tunç, 16 Ocak 2024 tarihinde Türkiye Adalet Akademisinde düzenlenen Meslek İçi Eğitim Değerlendirme ve Öneriler Toplantısı'na katıldı.

16 Ocak 2024 tarihinde Türkiye Adalet Akademisinde düzenlenen Meslek İçi Eğitim Değerlendirme ve Öneriler Toplantısı'na katılan Bakan Tunç, toplantı sonrasında Akademi bünyesinde oluşturulan Savcılık İşlemleri Uygulama Atölyesi ve yakın zamanda açılışı gerçekleştirilecek Türkiye Adalet Akademisi Kanuni Kütüphanesinde incelemelerde bulundu.

BAKAN TUNÇ: GÜVEN VEREN BİR ADALET İÇİN UYGULAYICILARIN ETKİN BİR EĞİTİMDEN GEÇMESİ ÇOK ÖNEMLİ

Adalet Bakanı Yılmaz Tunç, Yargı Reformu Strateji Belgesi'ni hazırlama çalışmalarının tamamlanmak üzere olduğunu belirterek, "Kamuoyuyla paylaşıldıktan sonra oradaki hedefleri gerçekleştirmenin gayreti içinde olacağız." dedi.

Akademinin eğitim çalışmaları, uygulamaları ve bundan sonraki çalışmalara ilişkin değerlendirmede bulunduklarını aktaran Tunç, "Güven veren bir adalet için uygulayıcıların etkin bir eğitimden geçmesi çok önemli." dedi.

Akademinin iki önemli görevinin bulunduğuna işaret eden Tunç, bunlardan birinin meslek öncesi eğitim, diğerinin ise görevde olan hâkim ve savcılara meslek içi eğitim vermek olduğunu, hâkim ve savcı adaylarının mesleğe kabul edilmeden önce burada uygulamayı tam anlamıyla görmüş olduklarını söyledi.

Akademi bünyesinde açılan Kanuni Kütüphanesinin yapımının tamamlandığını, yakın zamanda açılışının yapılacağını aktaran Tunç, hâkim ve savcı adaylarının yanı sıra hâkim ve savcıların da kütüphaneden faydalanabileceğini dile getirdi.

Bakan Tunç, vatandaşların adalet hizmetlerinden en etkin ve adil şekilde yararlanabilmesi adına hâkim ve savcıların fiziki şartlarının iyileştirilmesi noktasında önemli mesafeler alındığını söyledi. Adalet Bakanı Tunç, şöyle konuştu:

"Şimdi önümüzde Yargı Reformu Strateji Belgemiz var. Bunun hazırlık çalışmaları tamamlanmak üzere. Sayın Cumhurbaşkanı'mız tarafından kamuoyuyla paylaşıldıktan sonra oradaki hedefleri yasamasıyla, yürütmesiyle, yargısıyla gerçekleştirmenin gayreti içinde olacağız. Mevzuatımızın daha da iyileştirilmesi için önemli kanun değişiklikleri önümüzdeki süreçte Türkiye Büyük Millet Meclisinde milletvekillerimizin destekleriyle gerçekleşecek."

Hâkim ve savcıların iyi uygulamalarıyla adalete güvenin tesis edilebileceğini belirten Tunç, Türkiye Adalet Akademisinin kurulduğu günden itibaren bu kapsamda önemli bir görevi ifa ettiğini söyledi.

Tunç, Akademinin fiziki ihtiyaçları kapsamında kapasitesini güçlendirmenin de gayreti içinde olacaklarını kaydetti.

Hâkim ve Savcı Adayları Eğitim Açılışı ve Mezuniyet Töreni Düzenlendi

Türkiye Adalet Akademisi tarafından 29 Nisan 2024 tarihinde düzenlenen "Hâkim-Savcı Adayları Eğitim Açılışı ve Mezuniyet Töreni", Adalet Bakanı Yılmaz Tunç'un katılımıyla gerçekleştirildi.

Hâkim-savcı adayları eğitim açılışı ve mezuniyet törenine katılan ve konuşmasına "Adalet mülkün temelidir." sözünü hatırlatarak başlayan Adalet Bakanı Yılmaz Tunç, "Sizler, mesleklerin en kutsalına talip oldunuz, insan onurunu korumaya talip oldunuz. Sizler, adaleti gerçekleştirmeye talip oldunuz, hukukun üstünlüğünü, adaleti tesis etmeye talip oldunuz. Görev yapacağınız o kürsülerde, haksızın şirret çığlıkları arasında haklının sessizliğini duyabilecekseniz, işte o zaman, görevinizi tam layıkıyla yapmış olacaksınız." dedi.

Adaletin hayatla kucaklaşmasının insan eliyle gerçekleşeceğini bildiren Tunç, "Sizler adaleti hakkıyla yerine getirirseniz, devletin bekasını da korumuş olacaksınız. Adaleti hakkıyla yaşatırsanız, insanı da yaşatmış, güçlendirmiş olacaksınız. Hâkimlik, savcılık mesleği en başta adaletin temsilcisi olmaya aday olmaktır. Sadece adil olmanız da yetmez, aynı zamanda da adil görünmeniz gerekmektedir." ifadelerini kullandı.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ: HÂKİM VE SAVCI MİLLETİN HİZMETİNDE OLDUĞUNU ASLA UNUTMAMALIDIR

Bakan Tunç, hâkim ve savcılık mesleğinin, hukuku uygulayarak toplumun huzurunu amaçlayan büyük bir sorumluluğu gerektirdiğine işaret ederek, "Bu sorumluluğu yerine getirirken hâkim ve savcı, milletin hizmetinde olduğunu asla unutmamalıdır. Hâkim ve savcı, millet adına, millet için karar verdiğini her daim aklında bulundurmalıdır." dedi.

Hâkim ve savcının, kendisine ve yakınlarına nasıl davranılmasını istiyorsa vatandaşlara da aynı şekilde davranması gerektiğini dile getiren Bakan Tunç,

hâkim ve savcıların meslek öncesi eğitimlerine önem verdiklerini, bunun yanında meslek içi eğitimi de önemsediklerini kaydetti.

Hâkim ve savcı adaylarına, yüksek lisans eğitimlerini sürdürmeleri ve yabancı dil öğrenmeleri tavsiyesinde bulunan Bakan Tunç, "En önemlisi de özgür bir aklı ve muhakemeyi de hiçbir zaman göz ardı etmeyeceğiz. Kendi hür ve temiz vicdanımızla hukukun üstünlüğü, temel insan hakları ve milletimizin öncelikleri hep temel kılavuzumuz olacak." şeklinde konuştu.

HEDEFİMİZ, DEMOKRATİK, SİVİL VE KATILIMCI BİR ANAYASA

Bakan Tunç, mevzuat iyileştirilmesi anlamında temel kanunlarda ve Anayasa'da değişiklikler yapıldığını, önemli reformların hayata geçirildiğini bildirdi. Anayasa'da yapılan değişikliklerin vesayetçi ruhu azalttığını ve hukuk devleti ilkesini tahkim ettiğini dile getiren Bakan Tunç, buna rağmen Türkiye'nin yeni bir anayasaya ihtiyaç duyduğunu kaydetti. Bakan Tunç, şöyle devam etti:

"Tabii ki hedefimiz demokratik, sivil, katılımcı bir anayasa. Darbe anayasasında vesayetçi ruhu ortadan kaldırmaya yönelik sessiz devrim sayılan reformları hayata geçirmişsek de Anayasamızdaki birçok değişiklik hem yeknesaklığın bozulması hem zaman içerisindeki maddeler arasındaki çelişkiler nedeniyle uygulamada bazı problemlerin ortaya çıkması ve o maddelerin arasına sinmiş olan vesayetçi ruhun tam anlamıyla ortadan kaldırılmamış olması nedeniyle ülkemizin, Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılına başlarken yeni bir anayasaya ihtiyacı olduğu açık." dedi.

AKADEMİ BAŞKANI MUHİTTİN ÖZDEMİR: UYAP TABANLI SÜREKLİ EĞİTİM MERKEZİNİ KURUYORUZ

Törende konuşan Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir: "Bu yıl da birçok alanda eğitim yapmaya devam edeceğiz. Kanuni Kütüphanesi hizmet vermeye başladı, kütüphanemizin içerisinde yer alan 4 ayrı veri tabanı tüm meslektaşlarımıza hizmet sunmaya hazır. Aynı zamanda uzaktan eğitim sistemini, UYAP ortamına taşıdık. Eğitim altyapımızı önümüzdeki günlerde TÜBİTAK'la birlikte yapay zekâ destekli bir dijital altyapıya dönüştüreceğiz. Bu kapsamda yine UYAP tabanlı bir eğitim sistemi olarak Sürekli Eğitim Merkezini kuruyoruz. Bu program sayesinde isteyene sertifikalı eğitimlerin verildiği, isteyene uzmanlık eğitimlerinin verildiği bir eğitim altyapısı kuracağız. " dedi.

Mesleki Uygulama Yarışmaları Ödül Töreni Düzenlendi

Türkiye Adalet Akademisi tarafından düzenlenen "Mesleki Uygulama Yarışmaları Ödül Töreni", Yargıtay İsmail Rüştü Cirit Konferans Salonunda, Adalet Bakanı Yılmaz Tunç'un katılımıyla gerçekleştirildi.
3 Ocak 2024 tarihinde düzenlenen Törene, Tunç'un yanı sıra Yargıtay Başkanı Mehmet Akarca, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Bekir Şahin, Danıştay Başsavcısı Nevzat Özgür, HSK Başkanvekili Mehmet Akif Ekinci, HSK Üyeleri ile hâkim ve savcı adayları katıldı.

Mesleki Uygulama Yarışmaları ödül töreninde konuşan Bakan Tunç, adaletin, mülkün temeli ve toplumsal barışın sigortası olduğunu vurguladı.

Adaletin olduğu yerde insanın, ailenin ve toplumun güçlü olacağını kaydeden Tunç, "Adaletin tam anlamıyla tesisi için en gerekli şart, hukuk devleti olmaktır. Hukuk devleti, kararlarında iş ve işlemleri tamamıyla yargı denetimine tabi olan bir devlettir. Hukuk devletinin de olmazsa olmaz şartı, bağımsız ve tarafsız yargıdır. İyi işleyen bir adalet sistemi için gerekli olan en önemli unsur insan unsurudur." diye konuştu.

Son 21 yılda adalet alanında fiziki şartlar ve mevzuat konusunda iyileştirmeler yapıldığını aktaran Tunç, "Teknolojinin bütün imkânlarını yargının hizmetine sunmak için çalışıyoruz. Mevzuatı, çağın gerekliliklerine uygun hâle getiriyoruz. Ancak sadece mevzuatın iyi olması yetmez. İyi bir mevzuat, kötü bir uygulayıcının elinde kötü bir mevzuat hâline gelebilir." değerlendirmesinde bulundu.

Reform iradesini sürekli diri tuttuklarını belirten Tunç, "Bundan sonra da milletimizin ihtiyacı olan reformları gerçekleştirmeye devam edeceğiz. Yargı Reformu Strateji Belgeleri ve İnsan Hakları Eylem Planları noktasındaki hazırlıklarımızı sürdürüyoruz. Türkiye Yüzyılı'nın belgeleri olarak hazırlıkları tamamlandığında Sayın Cumhurbaşkanımız kamuoyuyla paylaşacak ve orada belirlenen hedefleri de teker teker gerçekleştirmenin gayreti içerisinde olacağız." ifadesini kullandı.

Türkiye Adalet Akademisinin hâkim ve savcı adaylarına yönelik eğitimlerinin devam ettiğini, Mesleki Uygulama Yarışmaları'nda kurgusal duruşma, gerekçeli karar yazımı ve insan hakları olarak belirlenen konularının önemli olduğunu kaydetti.

ADALET BAKANI TUNÇ: İNSAN HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİ ALANINI DAHA DA GENİŞLETTİK

Hukuk alanındaki çalışma ve reformların temelini insan haklarının oluşturduğuna dikkati çeken Tunç, "Devleti yaşat ki insan yaşasın zihniyetinden 'insanı yaşat ki devlet yaşasın' idealine geçmek için reformlarımızın temeline insan onurunu koyduk. İnsan hak ve özgürlüklerinin alanını daha da genişlettik." diye söyledi.

"Mahkeme kadıya mülk değildir." ifadesini kullanan Tunç, şöyle devam etti:

"Hâkimlik ve savcılık mesleği, aynı zamanda hukuku uygulayarak, toplumun huzurunu amaçlayan büyük bir sorumluluğu gerektirir. Bu sorumluluğu yerine getirirken hâkim veya savcı, milletin hizmetinde olduğunu da unutmamalıdır. Millet adına, millet için karar verdiğini, her daim aklında bulundurmalıdır. Her hareketinde, davranışında, kararında buna dikkat etme zorunluluğu vardır. Çünkü hâkimlik ve savcılık mesleği yalnızca hukuki bilgi ve tecrübeye dayalı bir meslek değildir." dedi.

AKADEMİ BAŞKANI ÖZDEMİR: KANUNİ KÜTÜPHANESİ YAKINDA HİZMETE AÇILACAK

Törende konuşan Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir: "Öncelikli hedefimiz nitelikli hâkim ve savcılar yetiştirmektir. Akademide son dönemde eğitime ilişkin birçok yeni proje hayata geçirildi. Uygulamaya dayalı eğitim amacıyla; UYAP Sınıfları ile Savcılık Uygulama Atölyesi oluşturduk. Uygulamalı eğitim açısından en önemli projemiz hiç şüphesiz 'Akademi Uygulama Adliyesi'dir.

1800 metrekare alana sahip, 60.000 kitabın raflarında yer alacağı, 4 farklı ulusal ve uluslararası veri tabanını barındıran, cafe kütüphane konseptindeki "Kanuni Kütüphanesi" önümüzdeki günlerde hizmete açılacak. HeinOnline, Turcademy, Jurix ve Lexpera veri tabanlarına üç yıllığına üye olduk. Kütüphane otomasyon sistemi kurduk.

'Herkes için hukuk eğitimi' sloganı ile Akademimizin güçlü eğitim sistemini, e-devlet üzerinden tüm vatandaşlarımıza açmaya yönelik çalışmalara başladık. UYAP üzerinden hizmet verecek platformda, temel hukuk bilgilerinin yanı sıra uzmanlık içeren, sertifikalı eğitim programları olacak. Bu yıl, Aile Hukuku, 6284 Sayılı Kanun Uygulamaları, İş Hukuku, Sosyal Güvenlik Hukuku ve İnsan Hakları Hukuku konularında içerik geliştireceğiz. 6 ayda yeni içeriklerle çalışmalarımız devam edecek. TÜBİTAK ile gerçekleştirdiğimiz proje ile yapay zekâyı eğitim alanında kullanmaya başlayacağız." dedi.

Adalet Bakanı Yılmaz Tunç, Bosna Hersek'te Düzenlenen "Siber Suçlarla Mücadele Uluslararası Çalıştayı"na Katıldı

Türkiye Adalet Akademisi, TİKA ve Uluslararası Saraybosna Üniversitesi iş birliğinde, 17-19 Nisan 2024 tarihlerinde Bosna Hersek'in başkenti Saraybosna'da Adalet Bakanı Yılmaz Tunç'un katılımıyla "Siber Suçlarla Mücadele Uluslararası Çalıştayı" düzenlendi.

Türkiye Adalet Akademisi, TİKA ve Uluslararası Saraybosna Üniversitesi iş birliğinde, Türkiye, Bosna Hersek, Hırvatistan, Karadağ ve Sırbistan'dan temsilcilerin katılımıyla düzenlenen Çalıştay'da; "Güncel Siber Suçlar ve Bilişim Sistemleri Güvenliği, Uluslararası Mevzuat Çerçevesinde Siber Suçlarla Mücadele, Siber Suçlarda Elektronik Deliller ve Soruşturma ile Siber Suçlarla Mücadelede Karşılaşılan Zorluklar ve Çözüm Önerileri" konuları ele alındı.

Adalet Bakanı Yılmaz Tunç, 17-19 Nisan 2024 tarihlerinde Saraybosna'da düzenlenen "Siber Suçlarla Mücadele Uluslararası Çalıştayı"na katıldı.

ADALET BAKANI TUNÇ: TÜRKİYE OLARAK GAZZE'DEKİ MAZLUMLARIN YANINDA OLMAYA DEVAM EDECEĞİZ

Adalet Bakanı Yılmaz Tunç, Bosna Hersek'in başkentindeki Uluslararası Saraybosna Üniversitesinde (IUS) düzenlenen Siber Suçlarla Mücadele Uluslararası Çalıştayı'nda konuşan Adalet Bakanı Tunç, Saraybosna'da bulunmaktan duyduğu memnuniyeti ifade ederek, Çalıştay'ın düzenlenmesine katkı sağlayan IUS ve Türkiye Adalet Akademisine teşekkür etti.

Tunç, "Bazı şehirler vardır, içinden hayat akar, şehrin ne yanına bakarsanız tarih kokar. Saraybosna işte o şehirlerden bir tanesi. Türkiye'nin Bosna Hersek ile yüzyıllara dayanan güçlü, tarihi, kültürel ve toplumsal bağları vardır. Bu bağlar, Osmanlı döneminden beri Türklerle Bosna Hersekliler arasında var olan güçlü dostluk ve kardeşlik ilişkilerine dayanmaktadır." diye konuştu.

Bosna Hersek'in bugünkü çok etnisiteli ve inançlı

yapısının çağlar boyu muhafaza edilmesinde o dönemde bu topraklarda yaşayan bütün insanların dil, din, ırk gözetilmeksizin barış, huzur ve kardeşlik ikliminde yaşamaları ve etnik köken, dini tercih veya diğer aidiyetlere saygı duyulmasının önemli rolü olduğunu kaydeden Tunç, "Ecdadımızın maddi ve manevi izlerini bu topraklarda görmek bizim için her zaman bir iftihar vesilesi olmuştur. Dolayısıyla biz burada kendimizi her zaman evimizde hissediyoruz." dedi.

Uluslararası toplumun zamanında hareket edememesi neticesinde, uluslararası mahkeme kararıyla tescil edilen Srebrenitsa Soykırımı'nın yaşandığını hatırlatan Tunç, "O dönemde savaş suçu işleyenler adaletin tecellisi için daha sonra uluslararası ve yerel mahkemelerde yargılansalar da bu acıların hiç yaşanmaması gerekirdi." ifadesini kullandı.

Srebrenitsa'daki acıların benzerinin bugün Gazze'de tekrarlandığını, Gazze'de İsrail'in saldırılarında çoğu kadın ve çocuklardan oluşan sivillerin öldürüldüğünü, okulların, hastanelerin, sivil yerleşim yerlerinin bombalandığını kaydeden Tunç, "Türkiye olarak Gazze'deki mazlumların yanında olmaya devam edeceğiz. Diplomatik yollarla da çabalarımızı sürdürmeye devam edeceğiz." dedi.

Tunç, "Bu katliam ve insanlık dışı vahşetin devam ettiğini üzülerek görüyoruz. Uluslararası sistemin de bu katliamı önlemekte çaresiz kaldığını üzülerek görüyoruz. Uluslararası Adalet Divanına götürülen dava ve Soykırım Sözleşmesi'nin ihlaliyle ilgili husus mahkemede görülmeye başlandı. Tedbir kararı verildi ama bu tedbir kararının da uygulanmadığını hep beraber görüyoruz. Bu kararın BM Güvenlik Konseyi kararıyla birlikte uygulanması gerekirdi." dedi.

BAĞIMSIZ FİLİSTİN DEVLETİ VURGUSU

BM Genel Kurulunda (BMGK) alınan ateşkes kararının uygulanmadığını üzülerek izlediklerini ifade eden Tunç, BMGK önüne götürülen ateşkes ve insani yardım önergelerinin veto edilmesinden üzüntü duyduklarını belirtti.
Tunç, şöyle devam etti: "İsrail'in uluslararası hukuk kararlarına uymadığını üzülerek görüyoruz. Uluslararası sistemin, insan hakları ihlalleri konusunda yaptırım gücünün olması noktasında artık bir revizyona tabi tutulması gerektiğini de savunuyoruz. Cumhurbaşkanı'mız Sayın Recep Tayyip Erdoğan, BMGK dahil her platformda 'Dünya 5'ten büyüktür' derken, bu sistemin insanlığın problemlerine çare olamadığını her zaman vurguluyor.

Çocuk katliamlarının, soykırıma varan cinayetlerin önlenmesi noktasında

insanlığın sokaklara taştığını ancak insanlığı temsil eden uluslararası kuruluşların ise bu problemlere çare olamadığını üzülerek görüyoruz."

Bölgede ateşkesin sağlanmasını ve İsrail'in uluslararası hukuk kurallarına uymasını temenni ettiklerini vurgulayan Tunç, insani yardımlara engellerin kaldırılması çağrısında bulundu.

Tunç, "Oradaki çözümün bağımsız bir Filistin Devleti'nin kurulmasından geçtiğini tekrar ediyoruz. Orada iki devletli bir çözüm olmadan bu problemin çözülmeyeceğini ve bu yaranın kanamaya devam edeceğini söylüyoruz. Bölgede kadınların, çocukların, sivillerin öldürülmesinin önüne geçilmesi gerekiyor." ifadelerini kullandı.

SİBER SUÇLARLA ETKİLİ BİR MÜCADELE

Bilişim ve teknoloji alanında yaşanan gelişmelerin hayatlara birçok alanda kolaylık ve fayda sağladığını anlatan Tunç, bilişim alanında yaşanan bu değişimin, diğer yandan yeni bir suç tipi olan sanal ortamda işlenen suçlardaki artışı da beraberinde getirdiğini ifade etti.

Tunç, devletlerin arasındaki coğrafi ve siyasal sınırların bulunmadığı sanal dünyada işlenen suçlarla mücadelenin her devletin gündemini yoğun şekilde meşgul ettiğine işaret ederek, şöyle devam etti:

"Mağdurla aynı fiziki ortamda bulunmaya gerek olmadan dolandırıcılık, hırsızlık, şantaj ve tehdit gibi suçların işlenmesi mümkün hâle gelmiştir. Bunun yanı sıra suç gruplarının veya terör örgütlerinin faaliyet alanı genişlemiş, iletişim ve propaganda imkanları artmıştır. Sanal ortamda işlenen suçlarla mücadelede edindiğimiz ilk tecrübe, öncelikle etkili önlemleri ve caydırıcı yaptırımları içeren yasal bir alt yapıya sahip olunmasıdır."

Türkiye'de bilişim suçları ile mücadele kapsamında önemli yasal değişiklikler yaptıklarını ifade eden Bakan Tunç, "Ulusal seviyede emniyet güçlerimiz ve yargı mercilerimiz siber suçlarla etkili bir mücadele gerçekleştiriyor." dedi.

Tunç, uluslararası seviyedeki mücadelenin temelini ise siber suçların işlenmesinin önlenmesini ve bu suçlarla mücadeleyi amaçlayan uluslararası sözleşmelerin oluşturduğunun altını çizerek, Türkiye'nin başta Budapeşte Sözleşmesi olarak bilinen Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi olmak üzere siber suçlarla mücadele alanındaki temel uluslararası sözleşmelere taraf olduğu ifade etti.

Bakan Tunç, muhatap yabancı ülkelerle etkili bir adli iş birliği sürdürdüklerini belirtti.

HÂKİM VE SAVCI ADAYLARININ AKADEMİ EĞİTİMİNİ ÖZENLE ELE ALIYORUZ

Mesleklerinde başarılı hâkim ve savcıların yetişmesinde iyi bir hukuk eğitiminin yerinin önemine değinen Tunç şöyle devam etti:

"Anayasa ve kanunlardan almış oldukları yetki çerçevesinde hukuka ve insan haklarına bağlı, meslek etik ilkelerini benimseyen ve uygulayan, toplumun adalet ihtiyacına cevap verebilecek nitelikli hâkim ve savcılarımızın yetişmesine büyük önem veriyoruz. Bu bakımdan gerek hukuk öğrencilerinin fakültelerde aldıkları eğitimin, gerekse de hâkim ve savcı adaylarının meslek öncesinde aldıkları akademi eğitimini özenle ele alıyoruz."

Tunç, teorik eğitimin tek başına yeterli olmadığına işaret ederek, hukuk öğrencilerinin mesleğe başlamadan önce tecrübe kazanmasına önem verdiklerini söyledi.

Hukuk Fakültesi mezunlarının 2024'ten itibaren Hukuk Mesleklerine Giriş sınavına tabi tutulduklarını belirten Tunç, bu sınavda başarılı olanların avukatlık yapabileceğini kaydetti. Tunç, "Biz bu tecrübelerimizi dost ülkelerimizle ve adli iş birliği yaptığımız ülkelerimizle paylaşmak istiyoruz." dedi.

Hâkim ve savcıların gerek meslek öncesi gerekse de meslek içi eğitimlerine ilişkin ülkeler arası iş birliği taleplerinin Türkiye Adalet Akademisi tarafından gerçekleştirildiğini kaydeden Tunç, Çalıştay'da imzalanacak Türkiye Adalet Akademisi ve IUS Arasındaki Mutabakat Zaptının hukuk eğitimi alanındaki iş birliğinin en güzel örneklerinden biri olacağına inandığını söyledi.

Tunç, ''Çalıştay'ın siber suçlarla mücadele konusunda katılımcı ülkelerin hem hukuki konularda fikir alışverişi yapmasına, hem de ülkeler arasındaki ilişkiyi bir adım daha ileriye götürmesine katkı sağlayacağına ve özellikle uygulayıcılara faydalı olacağına inanıyorum.'' dedi.

3. İş Hukuku Değerlendirme Sempozyumu Düzenlendi

Türkiye Adalet Akademisi ve Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu iş birliğinde 17 Mayıs 2024 tarihinde düzenlenen "3. İş Hukuku Değerlendirme Sempozyumu", Adalet Bakanı Yılmaz Tunç'un katılımıyla gerçekleştirildi.

Türkiye Adalet Akademisi ile Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu tarafından Sakarya'da düzenlenen "3. İş Hukuku Değerlendirme Sempozyumu"nda konuşan Adalet Bakanı Tunç, avukatlık yaptığı dönemlerde en sevdiği alanın iş hukuku olduğunu ve işçilerle çalışmanın, onların haklarını savunmanın önemli olduğunu söyledi. Bakan Tunç, iş hukukunun, işçi ile işveren arasındaki hak ve menfaat dengesini gözeten bir alan olduğunu dile getirdi.

Bakan Tunç, işçi ve işverenin birbirini tamamlayan bir bütünün iki yarısı gibi olduğunu, sempozyumda karşılıklı fikirlerin ortaya konulması ve tartışılmasının işçi ve işverenlerin menfaatine olacağını belirtti.

İşçinin alın teri kurumadan emeğin karşılığının verilmesi gerektiğinin altını çizen Tunç, işverenlerin özellikle bu hususa hassasiyet göstermesi gerektiğini, bu gerçekleştiği takdirde mahkemelerin iş yükünün azalacağını dile getirdi.

Türkiye'nin son 22 yılda siyasi istikrarın getirdiği güvenle tüm alanlarda büyük atılımlar gerçekleştirdiğini, gerçekleştirmeye de devam ettiğini belirten Tunç, şunları söyledi:

"Daha demokrat, daha güçlü, daha istikrarlı, geleceğe güvenle bakan bir ülke olma yolunda 22 yılda çok önemli mesafeler aldık. Son dönemde pandeminin getirdiği sıkıntılar, 6 Şubat'ta ülkemizin önemli büyük vilayetlerini, 15-20 milyona yakın insanı etkileyen deprem afeti de ekonomik bakımdan ülkemizi etkiledi. Dış gelişmeler ekonomimizi etkiledi ama kim ne derse desin son 22 yılda Türkiye 230 milyar dolar gayri safi milli hasıladan bugün 1 trilyon doları aşarak 4 kattan fazla ekonomik büyümeyi hayata geçirdi."

ADALET BAKANI TUNÇ: TÜM KESİMLERİ KAPSAYACAK ŞEKİLDE SOSYAL POLİTİKALAR UYGULADIK

Çalışma hayatında adaletli bir paylaşım olması adına atılan önemli adımlara devam edeceklerini vurgulayan Bakan Tunç, işçi ve işverene yönelik yapılan olumlu çalışmaları da sürdüreceklerini belirtti.

Emeğin de ekmek gibi kutsal olduğunu dile getiren Tunç, şöyle devam etti:

"Ekonomide büyümenin en temel unsurunu toplumsal barış ve sosyal hukuk devleti oluşturmaktadır. 22 yıldır toplumun tüm kesimlerini kapsayacak şekilde sosyal politikalar uyguladık, uygulamaya da kararlı şekilde devam ediyoruz. Başta iş kanunu olmak üzere işçinin hak ve menfaatlerini, güvenliğini koruyan, işverenin de hukukuna halel gelmemesini sağlayan birçok yasal değişikliği hayata geçirdik. Sosyal hukuk devleti olmanın bir gereği olarak ve hiçbir ayrım gözetmeksizin tüm vatandaşlarımızı kapsayacak şekilde gerçekleştirdiğimiz tüm bu yeniliklerin temelini 2003 tarihli 4857 sayılı İş Kanunu ile attık. İş Kanunu'nun yanında 6331 sayılı 2012 tarihli İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile de işçi yanında diğer çalışanları da güvence kapsamını aldık."

İŞ YÜKÜNÜN AZALTILMASI NOKTASINDA DA ÇALIŞMALARIMIZ VAR

Adalet Bakanı Tunç, ara buluculuğun 2013'ten itibaren "ihtiyari ara buluculuk" olarak Türkiye'de uygulanmaya başlandığını, 2018'den itibaren ise "dava şartı ara buluculuk" olarak ilk kez iş hukukunda, sonrasında ise diğer dava alanlarında zorunlu ara buluculuğa geçildiğini anlattı.

Zorunlu ara buluculuktaki esas maksadın toplumsal barışı sağlamak olduğunu belirten Tunç, ara buluculuk görüşmelerinde işçilerin haklarının zayi edilmemesi noktasındaki görüşleri de önemsediklerini dile getirdi.

Tunç, 2013'te başlayan ara buluculuk sisteminde, mahkeme huzuruna gelmeden toplam 4 milyon 70 bin iş uyuşmazlığının anlaşmayla sonuçlandığını, zorunlu olduktan sonra bu sayının arttığını, 5 milyon 800 bin ara buluculuk başvurusunun 4 milyon 70 bininin anlaşmayla sonuçlandığını ifade etti.

Ara buluculuk sistemini daha da yaygınlaştırmak için çalışmalara devam edeceklerini vurgulayan Tunç, şunları kaydetti:

"İş yükünün azaltılması noktasında çalışmalarımız var. İş daireleri hâkim-savcı sayısının artırılmasıyla ilgili çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Tabii istinaf dairelerinin sayısını ve orada görev yapacak hâkimlerimizin sayısını artırmamız gerekiyor. Şu anda yargı teşkilatımız 24 bin hâkim ve savcıdan müteşekkil. 24 bin hâkim ve savcımızın yüzde 70'i 10 yılın altında kıdeme, yüzde 45'i de 5 yılın altında kıdeme sahip. Dolayısıyla genç ve gelecek vadeden bir kadroyuz. O gençlerimiz tecrübe kazandıkça Akademideki hizmet içi eğitimlerine daha da güçlenerek yollarına devam edecekler."

Kuzey Makedonya Adalet Bakanı Krenar Lloga Türkiye Adalet Akademisini Ziyaret Etti

Adalet Bakanlığının davetlisi olarak ülkemizde bulunan Kuzey Makedonya Adalet Bakanı Krenar Lloga ve beraberindeki heyet, 08 Şubat 2024 tarihinde Türkiye Adalet Akademisini ziyaret etti.

MUHİTTİN ÖZDEMİR: TARİHTE BUGÜNE KADAR GELEN DOSTLUĞUMUZ HER DAİM DEVAM EDECEK

Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir, Kuzey Makedonya Adalet Bakanı Krenar Lloga ve beraberindeki heyeti karşılayarak: “Dost ve kardeş ülke olan Kuzey Makedonya’nın değerli Adalet Bakanı Krenar Lloga ve beraberindeki heyet ile kıymetli dostumuz Salih Murat beyefendiyi Türkiye Adalet Akademisinde ağırlamaktan duyduğumuz memnuniyeti dile getirerek sözlerime başlamak istiyorum. Ülkelerimizin kadim bir dostluğu ve kadim bir birlikteliği var. Tarihte bugüne kadar gelen dostluğumuz her daim devam edecek. Bizler de bu dostluğu devam ettirmek için yargı kurumları arasında eğitim alanında iş birliği

yapmaya devam edeceğiz. Kuzey Makedonya'nın hâkim-savcı eğitim merkezi müdürü Natasha hanımefendiyle birlikte çok güzel çalışmalarımız var. İnşallah Balkan ülkelerini, sizin ev sahipliğinizde, bir insan hakları eğitim programında ağırlayacağız." şeklinde konuştu.

KRENAR LLOGA: GELECEKTE DE İŞ BİRLİĞİMİZİN DEVAM EDECEĞİNİ UMUYORUM

Kuzey Makedonya heyeti olarak Türkiye Adalet Akademisini ziyaret etmelerinden ötürü memnuniyet duyduklarını ifade eden Adalet Bakanı Krenar Lloga: "İkili ilişkilerimiz her düzeyde iyi derecede devam ediyor. Derin bir tecrübeye sahip ve her alanda gelişmiş olan Türkiye Cumhuriyeti gibi bir ülke ile tecrübe paylaşımı fırsatı tanıdığınız için çok teşekkür ediyoruz ve memnuniyet duyuyoruz. Gelecekte de iş birliğimizin devam edeceğini umuyorum ve karşılıklı ziyaretlerimizin artmasını arzu ediyorum." dedi.

Cezayir Adalet Bakanı Abderrachid Tabbi Türkiye Adalet Akademisini Ziyaret Etti

Adalet Bakanlığının davetlisi olarak ülkemizde bulunan Cezayir Adalet Bakanı Abderrachid Tabbi ve beraberindeki heyet, 14 Şubat 2024 tarihinde Türkiye Adalet Akademisini ziyaret etti.

MUHİTTİN ÖZDEMİR: HER İKİ ÜLKENİN DE ADALET ALANINDAKİ İŞ BİRLİĞİNİN ÜST DÜZEYE TAŞINMASI ÇOK ÖNEMLİ

Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir, Cezayir Adalet Bakanı Abderrachid Tabbi ve beraberindeki heyeti ağırlamaktan duyduğu memnuniyeti dile getirerek: “Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan ile Cezayir Cumhurbaşkanı arasındaki dostluk ilişkisi, iki ülke arasındaki tüm ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Türkiye Adalet Akademisi olarak Cezayir’deki hâkim-savcılarla eğitim alanında iş birliği yaparak bu iş birliğine katkı sağlamak istiyoruz ve bunun için çalışmalar yürütüyoruz. Kanuni Sultan Süleyman’ın tabiriyle ülkeler kılıçla fethedilir, ancak adaletle yönetilir. Her iki ülkenin de

adalet alanındaki iş birliği ve adalet alanındaki medeniyet kurma faaliyetlerinin üst düzeye taşınması çok önemli. Dünyanın bu tür iş birliklerine ihtiyacı var çünkü Gazze'de yaşanan olaylar bunu göstermektedir. Orada binlerce Müslüman İsrail tarafından şehit edilirken, İslam ülkelerinin insan hakları ihalelerine karşı birlikte mücadele etmeleri gerekir diye düşünüyorum." şeklinde konuştu.

ABDERRACHID TABBI: KURUMLARIMIZ ARASINDAKİ TECRÜBE PAYLAŞIMININ DAHA İYİ BİR SEVİYEYE GELMESİ EN BÜYÜK DİLEĞİMİZDİR

Cezayir heyeti olarak Türkiye Adalet Akademisini ziyaret etmelerinden ötürü memnuniyet duyduklarını ifade eden Adalet Bakanı Abderrachid Tabbi: "Türkiye ile Cezayir arasındaki imtiyazlı ilişkilerin ışığında bu ziyareti gerçekleştiriyoruz. Akademinizde pedagojik açıdan yaptığınız eğitimler hakkında bilgi almak istiyoruz. Elbette, var olan iş birliğimizin daha da ileri gitmesi ve kurumlarımız arasındaki tecrübe paylaşımının daha iyi bir seviyeye gelmesi en büyük dileğimizdir." dedi.

Macaristan Adalet Bakanı Bence Tuzson Türkiye Adalet Akademisini Ziyaret Etti

Adalet Bakanlığının davetlisi olarak ülkemizde bulunan Macaristan Adalet Bakanı Bence Tuzson ve beraberindeki heyet, 24 Nisan 2024 tarihinde Türkiye Adalet Akademisini ziyaret etti.

MUHİTTİN ÖZDEMİR: İKİ ÜLKENİN ADALET ALANINDA EĞİTİM VEREN KURUMLARININ YAKIN İŞ BİRLİĞİ İÇERİSİNDE OLMASINI ARZU EDİYORUZ

Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir, Macaristan Adalet Bakanı Bence Tuzson ve beraberindeki heyeti ağırlamaktan duyduğu memnuniyeti dile getirerek: "İki ülke arasında tarihten gelen kadim bir dostluk mevcut. Devletlerimiz arasındaki bu yakın dostluğa dayanan siyasi iş birliğini, adalet sektöründe de sizin ziyaretinizle birlikte artırarak devam ettireceğiz.

Türk Devletleri Teşkilatı bünyesinde oluşturmuş olduğumuz Türk Yargı Eğitim Ağı'na, Türk Devletleri Teşkilatında olduğu gibi Macaristan'ı da gözlemci üye olarak dâhil ettik. Hem Türk Devletleri teşkilatı

kapsamındaki çalışmalarımız hem de Macaristan'ın Avrupa Birliği üyesi olması dikkate alındığında iki uluslararası kurum nezdindeki iki ülkenin adalet sektöründe eğitim veren kurumlarının yakın iş birliği içerisinde olmasını arzu ediyoruz." şeklinde konuştu.

BENCE TUZSON: TÜRKİYE'NİN HUKUK ALANINDAKİ ÇALIŞMALARINI VE SİSTEMİNİ ÖĞRENMEKTEN DOLAYI MUTLULUK DUYACAĞIZ

Macaristan heyeti olarak Türkiye Adalet Akademisini ziyaret etmelerinden ötürü memnuniyet duyduklarını ifade eden Adalet Bakanı Bence Tuzson: "Gerçekten de ilişkilerimiz çok uzun bir geçmişe dayanmakta. Dünyada inanılmaz değişiklikler yaşıyoruz, etrafımızda savaşlar devam ediyor ve göç olayları herkesi etkiliyor. Yeni bir zorluk olarak da dijitalleşme çağına girmiş bulunmaktayız. Bu dijitalleşme dönemi günlük yaşamımızı de etkilemektedir. İşimiz gereği bu konuda sorumluluk taşıyoruz ve bu konuda çalışmalar yapıyoruz. Sizlerle fikir teatisinde bulunmak istediğimiz konulardan birisi de bu hukuk alanındaki rekabet konusu. Büyük bir geçmişi olan Türkiye'nin hukuk alanındaki çalışmalarını ve sistemini öğrenmekten dolayı mutluluk duyacağız." dedi.

Azerbaycan Adalet Bakanı Farid Ahmedov Türkiye Adalet Akademisini Ziyaret Etti

Adalet Bakanlığının davetlisi olarak ülkemizde bulunan Azerbaycan Adalet Bakanı Farid Ahmedov ve beraberindeki heyet, 31 Mayıs 2024 tarihinde Türkiye Adalet Akademisini ziyaret etti.

MUHİTTİN ÖZDEMİR: TÜRK YARGI EĞİTİM AĞI PROJESİNİ ÇOK ÖNEMSİYORUZ

Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir, Azerbaycan Adalet Bakanı Farid Ahmedov ve beraberindeki heyeti ağırlamaktan duyduğu memnuniyeti dile getirerek: "Bir millet iki devlet şiarıyla birlikte yaşayan, Türk dünyasının iki büyük devleti olan Türkiye ve Azerbaycan kardeşliğini, Akademimizi ziyaret ederek de gösterdiniz. İki ülkenin ilişkileri Karabağ Zaferi'yle taçlandı. Sayın İlham Aliyev'in sözleri, beyanatları hepimize gurur verdi ve bu zafer bizleri gerçekten çok mutlu etti. Sonrasında Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan ve İlham Aliyev arasında imzalanan Şuşa Beyannamesi'yle iki ülke ilişkileri zirveye ulaştı.

Adalet Akademisi olarak hem hâkim-savcı adaylarının eğitimlerinden sorumluyuz hem de Türkiye'deki 25 Bin hâkim-savcının meslek içi eğitimlerinden sorumluyuz. Ayrıca bizim dost ve kardeş ülkelerle birlikte yürüttüğümüz yurt dışı eğitimlerimiz de var. Tüm kardeş hukukçularımızla, hâkim-savcı meslektaşlarımızla tercümansız yalın Türkçeyle konuşuyoruz. Bu bizim için gurur verici bir şey. Her dönem Azerbaycan Akademisinin hâkim adaylarını da Türkiye'de ağırlıyoruz ve onlara burada bir hafta süreyle eğitim veriyoruz.

Önümüzdeki hafta biz de Bakü'de olacağız. 2019 yılında çalışmalarına başlanan ve 2022 Aralık ayında imzalanan mutabakat zaptıyla temelleri atılan Türk Yargı Eğitim Ağı'nın hem kuruluş sürecinde hem de dönem başkanlığımız sürecinde çok önemsedik ve bu çalışma kapsamında geçtiğimiz yıl Türk devletlerinden gelen konuklarla Bursa'da siber suçlar çalıştayı gerçekleştirdik. Devamında ise Ankara'da Uluslararası Türk Hukuk Tarihi Sempozyumu gerçekleştirdik. Sonrasında dönem başkanlığını Azerbaycan'a devrettik. Önümüzdeki hafta Azerbaycan tarafından düzenlenecek "Yargıda Dijitalleşme" konulu programın, Türk devletlerinin hâkimlerinin ve savcılarının katılımıyla çok üst düzey bir başarıyla gerçekleşeceğine inanıyorum." dedi.

FARİD AHMEDOV: BİLDİĞİNİZ GİBİ BİZİM İKİ DEVLET TEK MİLLET ŞIARIYLA BUGÜNE KADAR BİRÇOK ORTAK FAALİYET GERÇEKLEŞTİRDİK

Azerbaycan heyeti olarak Türkiye Adalet Akademisini ziyaret etmelerinden ötürü memnuniyet duyduklarını ifade eden Adalet Bakanı Farid Ahmedov: "Öncelikle Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanı Yılmaz Tunç'a bizi buraya davet ettiği için ve dünden bu yana gösterdiği misafirperverlik için çok teşekkür ediyorum. Bildiğiniz gibi bizim iki devlet tek millet şiarıyla bugüne kadar gerçekleştirdiğimiz birçok ortak faaliyet var. İnanıyorum ki bundan sonra da birçok başarılı faaliyete hep birlikte imza atacağız. Türkiye Adalet Akademisinde bulunmaktan dolayı çok memnunum. Bizi bu şekilde sıcak karşılamanızdan ötürü müteessirim. Önümüzdeki hafta Bakü'ye gerçekleştireceğiniz ziyarette de sizleri aynı şekilde ağırlamaktan büyük bir memnuniyet duyacağımı ifade etmek istiyorum." diye konuştu.

Cezayir, Lübnan, Tunus ve Ürdün Hâkim-Savcılarına Eğitim Verildi

Türkiye Adalet Akademisi ve TİKA iş birliği ile Cezayir, Lübnan, Tunus ve Ürdün hâkim-savcılarına yönelik "İnsan Ticareti ve Mülteci Hukuku" konulu eğitim programı, Türkiye Adalet Akademisinde düzenlendi.

04-08 Mart 2024 tarihleri arasında Türkiye Adalet Akademisinde Cezayir, Lübnan, Tunus ve Ürdün hâkim-savcılarına yönelik "İnsan Ticareti ve Mülteci Hukuku" konulu eğitim programına düzenlendi.

MUHİTTİN ÖZDEMİR: ADALET KAVRAMINI TÜRKİYE'DE YÜCELTMEK VE ADALETE OLARAK GÜVENİ ARTIRMAK AMACIYLA, FAALİYETLERİMİZİ ARA VERMEDEN SÜRDÜRÜYORUZ

Program açılışında konuşan Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir: "Adalet dediğimiz kavram insanla yaşıt ve insanlıkla eş değer bir kavram. Bu kavram, toplumun ve devletin olmazsa olmaz temellerini oluşturmakta. Türkiye Adalet Akademisi olarak, adalet kavramını Türkiye'de yüceltmek, adalete olan güveni artırmak amacıyla, faaliyetlerimizi ara vermeden sürdürüyoruz.

Türkiye Adalet Akademisinde, 4 alanda temel eğitim programları düzenlemektedir. Akademi olarak, hâkim-savcı adaylarının ilk eğitimlerinden ve son eğitimlerinden sorumluyuz ve şu an Adalet Akademisi içerisinde 1.500 hâkim-savcı adayına eğitim vermekteyiz. İkinci görev alanımız ise Türkiye Cumhuriyeti'nde görevi başında bulunan 24 binin üzerindeki hâkim ve savcıya eğitimler vermek. Geçtiğimiz yıl, yaklaşık 16 bin kişiye bu anlamda meslek içi eğitim verdik. Üçüncü alanımız ise Türkiye'de adalet alalında çalışan kamu kurumlarına, sivil toplum kuruluşlarına ve avukatlara yönelik yaptığımız hizmet içi eğitimler. Bu alanda da geçtiğimiz yıl 3.500 kişiye eğitim verdik. Dördüncü faaliyet alanımız ise Türkiye Cumhuriyeti'nin dostu, kardeşi ve müttefiki

olan ülkelerle birlikte gerçekleştirdiğimiz yurt dışı eğitim faaliyetlerimizdir. Bu kapsamda geçtiğimiz yıl 350 kişiye eğitim verdik.

Bugün burada sizlerle, Türk hukukunun, mülteci hukuku ve insan ticareti alanında ortaya koyduğu tecrübeleri paylaşacağız ve sizlerin de geri dönüşleriyle bir fikir alışverişinde bulunmuş olacağız. Bilgi dediğimiz şey paylaştıkça güzel, özellikle adalete dair bilgiler ülkeler arasında paylaşıldıkça insanlığın, toplumun ve devletin mutluluğu ve refahı artmaktadır. Bu programları çok önemsiyoruz, sizleri de burada görmekten dolayı mutluluk duyduğumuzu belirtmek isterim. Programın gerçekleştirilmesinde bize katkı sağlayan TİKA'ya, bizleri burada yalnız bırakmayan Cezayir ve Tunus Büyükelçilerimize verdikleri desteklerden dolayı ayrıca teşekkür ediyorum. Umarım program hepimiz için faydalı olur." diye konuştu.

UĞUR TANYELİ: ÜLKELERİMİZ ARASINDA TECRÜBE VE BİLGİ PAYLAŞIMI ÇOK ÖNEMLİ

Program açılışında konuşan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Dış İlişkiler ve Ortaklıklar Dairesi Başkanı Uğur Tanyeli: "Adalet Akademisi ile düzenlediğimiz 2024 yılının bu ilk programında Adalet Akademisine böyle bir konuyu seçtiği için teşekkür ediyoruz. Gerçekten göç ve göçmenlik hususu ve bunların hukuku birçok ülke için can sıkıcı bir sorun. Çünkü dünyamız şu an içinden geçtiği dönemde hızlı değişimler yaşıyor. Hem teknolojik anlamda, hem siyasi sosyal anlamda bu değişiklikler olumlu olduğu kadar aynı zamanda bunların olumsuz yanları da birçok ülkenin güvenliğini, siyasetini, hukukunu etkiliyor ve sadece bir ülkeyi değil bölgeyi ve tüm dünyayı etkiliyor. Bu tarz suçlar yapısı gereği genellikle örgütlü suçlar ve profesyonel kişilerce işleniyor, tek bir ülkenin aldığı önemler bu suçla mücadeleyi yeterli kılmıyor. Dolayısıyla günümüzde bu alanlarda bölgesel ve hatta küresel iş birliği daha da önem kazanıyor. Bu sorunlar hiçbir ülkenin kendi kendine çözebildiği bir sorun olmadığı için bu noktalarda dayanışma ve tüm ülkeler arası bilgi ve tecrübe paylaşımı çok önemli. Bu programın amacı tam da bu bilgi paylaşımının ve tecrübe aktarımının gerçekleşmesini sağlamaktır. Bu düşüncelerle eğitim programının başarılı geçmesini diliyorum." dedi.

Özbekistan ve Moldova Savcıları ile Müfettişlerine Eğitim Verildi

Türkiye Adalet Akademisi tarafından 23-28 Haziran 2024 tarihleri arasında Özbekistan ve Moldova savcıları ile müfettişlerine yönelik "Siber Suçlarla Mücadele Uluslararası Eğitim Programı" düzenlendi.

MUHİTTİN ÖZDEMİR: BU EĞİTİMLERİ YAPARKEN TEK BİR HEDEFİMİZ VAR ADALETLE VE HUKUKLA İLGİLİ TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN EDİNDİĞİ TECRÜBELERİ PAYLAŞMAK

Program açılışında konuşan Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir: "Kıymetli meslektaşlarım, 'Güven veren adalet için etkin eğitim' sloganıyla çalışmalarına ara vermeden devam eden Türkiye Adalet Akademisi, 4 temel alanda eğitim çalışmaları sürdürmektedir. Bu alanlardan biri de yurt dışı eğitimlerdir. Türkiye Cumhuriyeti'nin dostu olan ülkelerin hâkimlerine ve savcılarına yönelik eğitim programları gerçekleştiriyoruz. Bu çalışma kapsamında 8 farklı program tipimiz var. Bu 8 farklı konudaki programla, gelen konukların talepleri doğrultusunda eğitim sunuyoruz. Bu kapsamda geçtiğimiz yıl yurt dışından gelen 350 hâkim-savcıya Türkiye'de eğitim alma şansını vermiş olduk. İlk kez bu yıl, Saraybosna'da bu programın bir benzerini Türkiye olarak yaptık. Sırbistan, Hırvatistan ve Saraybosna'dan gelen 70 hâkim-savcıya yönelik bir eğitim programı gerçekleştirdik. Yine bir ay önce Üsküp'te insan hâkim ve savcı adaylarına yönelik insan hakları eğitimi düzenledik. Program dili İngilizceydi ve Türkiye'den de 6 adayımızı orada yarışmaya götürdük. Balkan coğrafyasındaki 10 hâkim okulundan gelen hâkim adaylarının yarıştığı, insan hakları eğitimleri aldıkları ve sunum yaptıkları farklı bir konsept oldu.

Türkiye Adalet Akademisi tarafından 23-28 Haziran 2024 tarihleri arasında Özbekistan ve Moldova savcıları ile müfettişlerine yönelik "Siber Suçlarla Mücadele Uluslararası Eğitim Programı" düzenlendi.

Bu eğitimleri yaparken tek bir hedefimiz var. Adaletle ve hukukla ilgili Türkiye Cumhuriyeti'nin edindiği tecrübeleri paylaşmak.

Küreselleşen dünyada internet dediğimiz teknolojiyle tüm bilgiler hızlı bir şekilde yayılıyor ve bu da suçlulara bir kolaylık sağlıyor. Bu siber suçlar konusu sınır aşan suçlu tipine de örnek olduğu için, iyi bir iş birliği gerektiren alan. Bizler bu yüzden eğitim programlarımızdan birini de siber suçlara ayırdık. Burada gerçekleştirilecek olan siber suçlar eğitim programının herkes için faydalı olmasını diliyorum." dedi.

EVGENIY KOLENKO: BUGÜN BURADA EĞİTİMİ VERİLECEK OLAN KONU GÜNCEL BİR KONU

Program açılışında konuşan Özbekistan Kolluk Kuvvetleri Akademisi Birinci Başkan Yardımcısı Evgeniy Kolenko: "Türkiye ve Özbekistan arasındaki güzel bağlar, ülkelerimizi bir araya getirmektedir. Türkiye'deki hâkimler ve savcılar nasıl bir ortamda eğitim görüyorlar onları izliyoruz ve öğreneceğimiz çok şey var. Bugün burada eğitimi verilecek olan konu güncel bir konu, siber suçlar konusu küresel olarak bütün dünyayı kapsamış durumda ve her yıl bu suçlarda artış görülmekte. Dolayısıyla bu tür eğitim programlarının yapılması ve dijital okuryazarlığın geliştirilmesi konusunda yapılacak her türlü adım bizler için faydalı olacaktır. Türk meslektaşlarımın bu konulardaki tecrübelerini bizimle paylaşmak için imkân sağlamalarından dolayı oldukça minnettarım. Bu bizim için büyük bir fırsat. Burada gösterilen misafirperverlik ve sağlanan imkânlar için teşekkür ediyorum." dedi.

ADRIAN CERBU: BUGÜN İMZALANACAK MUTABAKAT ZAPTIYLA KURUMLARIMIZ ARASINDA UZUN VADELİ VE BİLİMSEL DEĞERLERE DAYALI BİR İŞ BİRLİĞİ KURULMAKTADIR

Program açılışında konuşan Moldova Cumhuriyeti Ulusal Adalet Enstitüsü Direktörü Adrian Cerbu: "Sizlerle bir arada olmaktan duyduğum memnuniyeti dile getirmek istiyorum. Burada kurumlarımız arasında imzalanacak olan mutabakat için bir arada olmak benim için büyük bir şeref. Bu mutabakat zaptıyla kurumlarımız arasında uzun vadeli ve bilimsel değerlere dayalı bir iş birliği kurulmaktadır. Türkiye ve Moldova Cumhuriyeti arasındaki ilişkiler Osmanlı döneminden beri devam etmektedir. Uzun süredir farklı alanlarda iş birlikleri yapmaktayız, iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin iyi seviyede olduğunu görmek, ortak çıkarlarımız olduğunu görmek mutluluk verici. Türkiye Adalet Akademisi ile imzalanan iş birliği protokolü bizim için önemli bir adım olacaktır. Hâlihazırdaki ve gelecekteki sistemimize katkı sağlayacaktır. Hâkim ve savcıları eğiten kurumlar olarak bu alandaki eğitimin ehemmiyetini, adil ve etkin adalet için ne kadar önemli olduğunu biliyoruz. Eminim ki bu iş birliği ileride yeni iş birlikleri için zemin hazırlayacaktır ve bizler de yeni iş birliklerini desteklemek için yöntemler geliştireceğiz. Çünkü bu durum sadece bilgi ve tecrübe paylaşımı anlamına değil, işine sadık profesyonellerin desteklenmesi anlamına geliyor. Herkese teşekkür ediyorum. Umarım bu eğitim neticesinde elde edilecekler hepimiz için faydalı olur." dedi.

"Effective Training For Reassuring Justice,,

TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ

"Güven Veren Adalet İçin Etkin Eğitim,,

@AdaletAkademisi

Yeni Kitap

GÜNCELLENMİŞ 2. BASKI

ÇOCUK KORUMA KANUNU VE UYGULAMALARI

yayin.taa.gov.tr

Prof. Dr. A. Süheyl ÜNVER

FATİH VE ADALET

Üstad Yahya Kemal der ki: Türkler yalnız mekânı değil, zamanı da fethetmesini bilen bir millettir. Nitekim Rumeli'yi almış. Biz burada 7 asır oturacağız demiş ve kalmış, Mısır'da 400 sene kalacağız, demiş. Öyle olmuş. Macaristan'da 150 sene kalmayı kâfi görmüş, o kadar kalmış. Fakat zamanı fethedemeyenler gittikleri yerde payidâr olamaz. İskender'in cihangirliği, ancak hayatı müddetince devam etmiş, sonra yıkılmıştır.

O halde bunun sebebi nedir? Çünkü Türkler gittikleri yere kendi medeniyet ve kültürlerinin başında adaleti götürüyor. Bunun sırrı âdil olabilmektir. Adaletimiz payidâr olduğu müddetçe bu devam etmiştir.

Bir Rum müellifi diyor ki: Birinci Sultan Murat Bey Edirne'yi muhasara ettiğinde mevsim yazdır ve üzümler de olmuştur. Şehirden ve civardaki bağlardan herkes Türkler geldi diye korkup kaçmışlardır. Fakat Edirne'yi almışız, herkese emniyet gelmiş ve halk da geri dönmüşlerdir. Bittabi bağları olanlar oraya koşmuş. Bakmışlar ki kütüklerde üzüm kalmamış, Türkler hepsini koparıp yemişler, lâkin ne görsünler? Her kütüğün dibinde paraları. Elbette bizden emin olarak sahipleri gelince paralarını alsınlar, hakları kalmasın demişler. Bu ne yüksek adalettir? Esasen bir memlekette adaletin baş şartı herkesin birbirine karşı âdil olmasıdır.

Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u aldığında yine aynı adalet önümüzde geliyor, her şeyden önce İstanbul'a o yerleşiyor. İnsan hakları korunuyor. Bunun en büyük misali Hıristiyan reayaya dinî muhtariyet verilmesidir. Garplılar o devire ve en büyük şahsiyetlerine hücum ederlerken bunu düşünsünler. Medenî dünyada XX'nci asırda ne haksızlıklar yapıldığını durup görüyoruz.

CUMA 29 MAYIS 1953

Yeni Sabah

Istanbulun 500. fetih yıldönümünü kutluyoruz

29 Mayıs 1953 — Yeni Sabah

Fatih ve adalet

Fatih Sultan Mehmet Bizans İmparatorunun hapsettirdiği iki papazı huzuruna kabul edip dinledikten sonra; doğru konuştuklarından memnun olarak serbest bıraktı

Yazan:
Prof. Dr. Süheyl Ünver

Üstad Yahya Kemal der ki: Türkler yalnız mekânı değil zamanı da fethetmesini bilen bir millettir. Nitekim Rumeliyi almış. Biz burada 7 asır oturacağız demiş ve kalmış, Mısır'da 400 sene kalacağız, demiş. Öyle olmuş. Macaristanda 150 sene kalmağı kâfi görmüş, o kadar kalmış. Fakat zamanı fethedemiyenler gittikleri yerde payidâr olamaz. İskenderin cihangirliği ancak hayatı müddetince devam etmiş, sonra yıkılmıştır.

O halde bunun sebebi nedir? Çünkü Türkler gittikleri yere kendi medeniyet ve kültürlerinin başında adaleti götürüyor. Bunun sırrı âdil olabilmektir. Adaletimiz payidâr olduğu müddetçe bu devam etmiştir.

Bir Rum müellifi diyor ki: Birinci Sultan Murat bey Edirneyi muhasara ettiğinde mevsim yazdır ve üzümler de olmuştur. Şehirden ve civardaki bağlardan herkes Türkler geldi diye korkup kaçmışlardır. Fakat Edirneyi almışız, herkese emniyet gelmiş ve halk da geri dönmüşlerdir. Bittabi bağları olanlar oraya koşmuş. Bakmışlar ki kütüklerde üzüm kalmamış, Türkler hepsini koparıp yemişler, lâkin ne görsünler? Her kütüğün dibinde paraları. Elbette bizden emin olarak sahipleri gelince paralarını alsınlar, hakları kalmasın demişler. Bu ne yüksek adalettir? Esasen bir memlekette adaletin baş şartı herkesin birbirine karşı âdil olmasıdır.

Fatih Sultan Mehmet İstanbulu aldığında yine aynı adalet önümüzde geliyor, her şeyden önce İstanbula o yerleşiyor. İnsan hakları korunuyor. Bunun en büyük misali Hıristiyan reayaya dinî muhtariyet verilmesidir. Garplılar o devire ve en büyük şahsiyetlerine hücum ederlerken bunu düşünsünler. Medeni dünyada bu XX inci asırda ne haksızlıklar yapıldığını durup görüyoruz. Bugünün milletlerarası münasebetlerde adalet olmaması bugünkü vaziyetin ne kadar sakat ve devamsız olacağının bir itadesidir. Ama XV inci asırda bizde böyle değildir. O devrin adaletine bir misal verelim ve halkın ağzından bunu dinliyelim:

Fatih Sultan Mehmet, İstanbulu alınca bir gün şehirde dolaşırken mahzen gibi bir yerde bir inilti duyarlar. Adamları oraya gider, perişan vaziyette iki papaz ile karşılaşırlar. Hapsedilmeleri sebebini sorarlar. Papazlar der ki: Biz imparator Kostantine müracaat ederek memleketin gerilemesine ve bu hale düşmemize sebep olan hep adaletsizliktir. Adaleti tesis et! dedik. O da kızdı, bizi hapsetti. Demek bu hale düştüler. Bizimkiler papazlara artık buradan çıkın, dediklerinde: Biz yerimizden memnunuz, adalet olmıyan dünyada artık bizim işimiz yok, bizi rahat bırakın derler.

Hünernameden bir sayfa:
Fatih Sultan Mehmet bir Bizans efsanesine gürz atıyor

Keyfiyeti Fatihe haber verirler. Onları huzuruma getirin, buyurur. Papazları temizlerler ve yanına getirirler. Fatih önce bunların böyle doğru konuştuklarından memnun olduğunu, memleketi dolaşmalarını ve bir adaletsizliğe rastgelirlerse derhal bildirmelerini söylerler.

İki papaz yola düzülürler. Evvelâ Bursaya giderler. Ne yapalım diye düşünürken mahkemeye gidip dâva dinliyelim kararına varırlar. Mahkemeye varırlar. Şöyle bir dâva dinlerler. Bir dâvacı der ki efendim: — Bu adam bana bir at sattı. Fakat solugandır demedi. Sık sık hastalanıyordu. Bu cihetle alış verişi bozmanız için size koştum. Fakat siz makamınızda voktunuz, döndüm, baktım at ölmüş. Ben şimdi hakkımı arıyorum.

Bunun için hâkim şu hükmü verir:

— Beni yerimde bulsaydınız bu alış verişi bozacaktım. Fakat benim yerimde bulunmamam dolayısiyle adaleti hemen yerine getiremedim. At da öldü. Binaenaleyh kabahatli benim. Atın bedelini ben ödiveceğim.

Hâkim kaç para ise verir, dâvayı halleder. İki papaz birbirine bakarak oradan çekilirler. Ne yapalım? İznike gidelim, derler.

İznikte de bir mahkemeye varırlar. Adamın birisi kendisine bir tarla satanı şu sebepten dâva etmektedir: Der ki:

— Efendim ben bu adamdan bir tarla satın aldım. Ekin için kazarken bir yerde bir define çıktı. Götürdüm verdim. Almadı. Bu benim hakkım değil. O da ben tarlanın üstünü değil altını da sattım, senindir dedi. Ben de senden tarla aldım, fakat altından çıkan defineyi alamam, senin hakkındır dedim, bir türlü kabul etmedi. Ben de bu ihtilâfımızı halletmek için size geldim. Deyince hâkim hayretler içinde kalır ve şu kararı verir:

— Öyle ise aranızda yarı yarıya taksim edin. Tarlayı alan bu hükümden memnun değil. Zira tarlayı satanın bunu tamamen almamasından muztarip. Ama şeriatin hükmü böyledir diye boyun eğdi.

Papazlar yine birbirlerine hayretlerle bakarlar. Nereye gitsek aynı böyle. Kâfi, daha ne diye dolaşalım. Gidip yeni padişahımıza haber verelim, diyip İstanbula varırlar ve huzura girip gördüklerini hikâye ederler. Nereye gittik ise hep adalet ile karşılaştık. Eğer memleketimiz hep böyle idare olunursa daima ilerlersiniz, derler.

Bugünün milletlerarası münasebetlerde adalet olmaması bugünkü vaziyetin ne kadar sakat ve devamsız olacağının bir ifadesidir. Ama XV'inci asırda bizde böyle değildir. O devrin adaletine bir misal verelim ve halkın ağzından bunu dinleyelim:

Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'u alınca bir gün şehirde dolaşırken mahzen gibi bir yerde bir inilti duyarlar. Adamları oraya gider, perişan vaziyette iki papaz ile karşılaşırlar. Hapsedilmeleri sebebini sorarlar. Papazlar der ki:

"Biz imparator Kostantin'e müracaat ederek 'Memleketin gerilemesine ve bu hale düşmemize sebep olan hep adaletsizliktir. Adaleti tesis et!' dedik. O da kızdı, bizi hapsetti. Demek bu hale düştüler." Bizimkiler papazlara "Artık buradan çıkın!", dediklerinde, "Biz yerimizden memnunuz, adalet olmayan dünyada artık bizim işimiz yok, bizi rahat bırakın." derler.

Keyfiyeti Fatih'e haber verirler. "Onları huzuruma getirin!", buyurur. Papazları temizlerler ve yanına getirirler.
Fatih önce bunların böyle doğru konuştuklarından memnun olduğunu memleketi dolaşmalarını ve bir adaletsizliğe rast gelirlerse derhal bildirmelerini söylerler.

İki papaz yola düzülürler. Evvelâ Bursa'ya giderler. Ne yapalım diye düşünürken mahkemeye gidip dâva dinleyelim kararına varırlar.

Mahkemeye varırlar.
Şöyle bir dâva dinlerler.
Bir davacı der ki efendim:
"Bu adam bana bir at sattı. Fakat solugandır demedi. Sık sık hastalanıyordu. Bu cihetle alışverişi bozmanız için size koştum. Fakat siz makamınızda yoktunuz, döndüm, baktım at ölmüş. Ben şimdi hakkımı arıyorum."

Bunun için hâkim şu hükmü verir:

"Beni yerimde bulsaydınız bu alışverişi bozacaktım. Fakat benim yerimde bulunmamam dolayısıyle adaleti hemen yerine getiremedim. At da öldü. Binaenaleyh kabahatli benim. Atın bedelini ben ödeyeceğim."

Hâkim kaç para ise verir, dâvayı halleder. İki papaz birbirine bakarak oradan çekilirler. Ne yapalım? İznik'e gidelim, derler.

İznik'te de bir mahkemeye varırlar. Adamın birisi kendisine bir tarla satanı şu sebepten dâva etmektedir

Der ki:

"Efendim ben bu adamdan bir tarla satın aldım. Ekin için kazarken bir yerde bir define çıktı. Götürdüm verdim. Almadı. Bu benim hakkım değil. O da 'Ben tarlanın üstünü değil altını da sattım, senindir' dedi.

Ben de 'Senden tarla aldım, fakat altından çıkan defineyi alamam, senin hakkındır.' dedim, bir türlü kabul etmedi. Ben de bu ihtilâfımızı halletmek için size geldim." deyince hâkim hayretler içinde kalır ve şu kararı verir.

"Öyle ise aranızda yarı yarıya taksim edin." Tarlayı alan bu hükümden memnun değil. Zira tarlayı satanın bunu tamamen almamasından mustarip. Ama şeriatin hükmü böyledir diye boyun eğdi.

Papazlar yine birbirlerine hayretle bakarlar. Nereye gitsek adalet böyle. Kâfi, daha ne diye dolaşalım. Gidip yeni padişahımıza haber verelim, deyip İstanbul'a varırlar ve huzura girip gördüklerini hikâye ederler.

Nereye gittik ise hep adalet ile karşılaştık. Eğer memleketimiz hep böyle idare olunursa daima ilerlersiniz, derler.

PROF. DR. SÜHEYL ÜNVER
"FATİH VE ADALET"
YENİ SABAH 500. YIL İLAVESİ
29 MAYIS 1953, S. 5

KUTLU ÇAĞRININ İZİNDE 2:
TÜRK BASININDA FATİH SULTAN MEHMED

CUMHURBAŞKANLIĞI İLETİŞİM BAŞKANLIĞI YAYINLARI
İSTANBUL 2024, S. 169-172

BİR USUL SORUNU OLARAK KUSUR TESPİTİ VE ISLAH

Abdullah Aydoğan KARAKILIÇ
Van Bilirkişilik Bölge Kurulu Başkanı

Öteden beri yargı sistemimizde tartışılan en önemli meselelerden biri, kusurun kim tarafından tespit edileceği, kusurun tespitinin hukuki mahiyeti ve bilirkişilerin kusur tespiti ile hâkimin bağlı olup olmayacağı konusudur.

Bilirkişilik kurumu, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 266 ile 284 maddeleri ve 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun (CMK) 62 ile 73. maddeleri arasında düzenlenmiştir.

Bilirkişilik, 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu ile kurumsal bir hüviyete kavuşturularak HMK ve CMK ile birlikte bütüncül bir düzenleme yapılmış, bilirkişinin tanımı, görev alanları vb. hususlarda insicam sağlanmıştır. Bilirkişilik Daire Başkanlığı ile Bölge Kurulları kurulmuştur. Ayrıca Kanun'un uygulamasını göstermek amacıyla Resmî Gazete'nin 03/08/2017 tarih ve 30143 sayılı nüshasında Bilirkişilik Yönetmeliği yayınlanmıştır.

Bilirkişi; 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu'nun 2/1-b, Bilirkişilik Yönetmeliği'nin 4/1-c maddeleri ile Ceza Muhakemesi Kanununa Göre İl Adli Yargı Adalet Komisyonlarınca Bilirkişi Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik'in 3. maddesinde; *"Çözümü; uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde oy ve görüşünü sözlü ya da yazılı olarak vermesi için başvurulan gerçek veya tüzel kişi"* şeklinde tanımlanmıştır.

6754 sayılı Kanun'un 3/2. maddesindeki; *"Bilirkişi, raporunda çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz; hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz.",* Bilirkişilik Yönetmeliği'nin 55/4. maddesindeki; "*Bilirkişi, raporunda ve sözlü açıklamaları sırasında hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz." hükümler ile bilirkişilerin raporlarındaki irdeleme ve açıklama sınırları belirtilmiştir.*

HMK'nın 266/1. ve CMK'nın 63/1. maddeleri *"özel veya teknik bilgi gerektiren"* hallerde bilirkişiye başvurulabileceğini, yine paralel şekilde *"Ancak, genel bilgi veya tecrübeyle ya da hâkimlik mesleğinin gerektirdiği hukukî bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulamaz."* hükmü ile bilirkişiye başvurulmasının

caiz olmadığı hususları belirterek kayıt koymuştur. Benzer şekilde, 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu'nun "Temel ilkeler" başlıklı 3/2. maddesi, *"Bilirkişi, raporunda çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz, hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz"* hükmünü içermektedir. Aynı Kanun'un 3/3. maddesinde, HMK'nın 266/1 ve CMK'nın 63/1. maddeleri paralel şekilde, genel bilgi veya tecrübeyle ya da hâkimlik mesleğinin gerektirdiği hukuki bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulamayacağını hüküm altına alınmıştır. Yine aynı Kanun'un 13/1-ç. maddesinde temel ilkelere aykırı olarak bilirkişilik faaliyetinde bulunulması hali, bilirkişilik sicilinden ve listesinden çıkarılma nedeni olarak düzenlenmiştir.

CMK'nın "Bilirkişi raporu, uzman mütalaası" başlıklı 67/3. madddesi; *"Bilirkişi, raporunda ve sözlü açıklamaları sırasında çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz; hâkim tarafından yapılması gereken hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz".* hükmünü amirdir.

Son olarak Adalet Bakanlığı tarafından yayınlanan Bilirkişilerin Uyacağı Rehber İlkeler ve Bilirkişi Raporlarında Bulunması Gereken Standartların 27. maddesinde *"Kusurun tespiti normatif bir değerlendirmeyle mümkündür ve sadece hâkimin yetkisindedir. Bilirkişi münhasıran hâkimi yetkisinde olan kusurluluk konusunda (asli/tali kusurlu, kusursuz, yüzdelik kusur oranı) herhangi bir değerlendirme yapamaz. Aksi yöndeki tutum bilirkişilik görevinin sınırlarını aşmayı ve hâkimin yerine geçmeyi ifade eder"* şeklinde bir standart belirlenmiştir. Yine aynı Standartların 16. maddesinde; *"Somut olayda özel veya teknik bilgiye gerek olup olmadığı ve bunların belirlenmesi hukuksal bir işlem olup hâkimin görevidir. Bu nedenle, bilirkişi, raporunu hazırlarken hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz. Tereddüt ettiği hallerde, görevlendirmeyi yapan merciden hukuk sorunu ve inceleme alanının kapsam ve sınırları hakkında bilgi istemelidir" denilerek, bilirkişilerin kusur yönünde değerlendirme yapamayacaklarını, tereddüt ettikleri durumlarda görevlendirme yapan merciden (savcılık veya mahkeme) hukuki sorunu, incelenmesi istenilen alanın kapsam ve sınırları hakkında bilgi isteyebileceklerini standartlar çerçevesinde belirlemiştir.*

Bu düzenlemelerden anlaşılacağı üzere, gerek hukuk muhakemesinde ve gerekse ceza muhakemesinde bilirkişi, hâkimin görev alanına giren hususta değerlendirmede ve nitelendirmelerde bulunamayacaktır.

Aksi halde, hâkimin görev alanına giren bir hususta değerlendirme yapan bilirkişi raporunun hukuka aykırı delil olduğu ve hükme esas alınamayacağı, sadece bu nitelikteki bilirkişi raporuna dayanarak mahkûmiyet kararı, bu rapora binaen karşı taraf aleyhine tazminat hükmedilmesine dair kararların hukuka aykırı olduğu ileri sürülebilecektir.

Burada tartışma konusu olan husus, kusur tespitinin özel ve teknik bilgi mi gerektirdiği, yoksa hukuki bilgiyle çözümlenmesi gereken bir husus mu olduğudur.

Doktrinde, maddi sorunun çözümünde hukuk biliminin dışında kalan özel bilgi gerektiren hususlarda bilirkişi raporu alınabileceği ancak bilirkişinin bunun ötesine giderek kusur derecelendirmesi yapamayacağı, bu kuralın esasında taksir derecesinde sübjektif sorumluluğu düzenleyen 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 22.

maddesinden kaynaklandığı ileri sürülmüştür (Şen, E-*Gözükan A., Ceza Yargılamasında Bilirkişinin Kusur Değerlendirmesinin Hukuka Aykırılığı https://sen.av.tr).*

Yakın zamana kadar özellikle trafik ve iş kazalarından kaynaklı tazminat davalarında önce bilirkişiden kusur raporu alınıp, akabinde dosya aktüerya bilirkişisine gönderiliyor, davacı taraf veya vekili de mevcut kusur raporunu dikkate alarak aktüerya bilirkişinin hesapladığı meblağ üzerinden kusur oranına tekabül eden meblağa iblağ ederek davasını ıslah etmekteydi.

Yukarıdaki düzenlemelere kadar uygulama bu şekilde idi ve galatı meşhur nev'indeki yaygın kanı, kusur tespitinin özel bilgi ve uzmanlık gerektirdiği ve bu nedenle bilirkişiler tarafından yapılması şeklindeydi. Artık bilirkişilerin gerek asli-tali ve gerekse oransal kusur tespiti yapamayacakları, kusurun hâkim tarafından yapılması gerektiği irdelenen mevzuat hükümleri ile Yargıtayın müstakar kararlarında ve doktrinde netlik kazanmış, bu hususta bir konsensüs sağlanmış gibidir.

Yargıtay, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 74. (mülga BK 53) maddesinde haksız fiilin "kusur" öğesi konusunda hukuk hâkimine tanınan yetkilerin iki kısım olduğunu, ilkinin "kusur bulunup bulunmadığı", ikincisinin ise "kusurun derecesini ve zararın tutarını belirlemeye" ilişkin olduğunu; maddenin ilk cümlesine göre "kusur varlığını" araştırmada

yetkileri sınırlı olan hukuk hâkiminin, maddenin ikinci cümlesine göre "kusurun derecesini ve zarar tutarını belirlemede" tam bağımsız kılındığını, HMK'nın 266. maddesi (HUMK 275) hükmüne göre kusur oranlarının belirlenmesinin teknik değil, hukuki bir konu olduğunu vurgulamıştır (Y. 17 HD, 09/07/2020, E.-2018/6414, K.2020/4591, 23/06/2016, E.-K. 6576-7674).

Kusur tespitinin son tahlilde hâkim tarafından yapılması gerektiği, kusurun tespitinin hukuki bir mesele olduğu yönündeki görüşe katılmakla birlikte, kusur tespitinin özellikle kusurun derecesini ve kusura etki eden unsur ve vakıaları, bunların etki ve katkı paylarını belirlemek ileri düzeyde teknik bilgi ve uzmanlık gerektirdiği tartışmadan varestedir. Özellikle de kusurun tespitinin nispeten rahat olduğu trafik kazaları dışında örneğin deniz kazaları, yangın, doktor hataları (malpraktis) vb. olaylarda kusurun tespiti çok daha zor olmakta, ileri düzeyde teknik bilgi ve uzmanlık gerektirmektedir. Trafik kazalarında bile trafik polisi, trafik bilirkişisi, Adli Tıp Trafik İhtisas Dairesi ve ülkemizde bu konudaki en yetkin kurum olan İTÜ Trarfik Anabilim Dalı öğretim üyelerinin oluşturduğu heyetlerin birbirinden farklı, birbirini nakzeden raporlar verdiği göz önüne alındığında, kusur oranları ile kusurluluğa etki eden unsur ve vakıaların tespitinin teknik ve uzmanlık gerektiren bir husus olduğu, konunun yeteri kadar tartışılmadığı kanaatindeyim. Mevcut durumda yargılama süreçleri uzamakta, ilk derece mahkemeleri ve istinaf dairelerinde sorunlar yaşanmaktadır.

Müterafik kusur durumunda Yargıtay içtihatları ile istikrar kazanmış bir oranda indirim yapılması yönündeki uygulama kusur durumunun tespiti ile karıştırılmamalıdır. Müterafik kusurda asli kusurlu olduğu sübut bulan ile karşı tarafın da kanunda belirtilen koruyucu tedbirlere başvurmamasının sabit olması nedeniyle (emniyet kemeri, kask takmaması vb. gibi) zararın artmasına neden olmasından dolayı yapılan bir nevi hakkaniyet indirimidir. Kusur tespiti ise olayın meydana geliş şekli, etki eden etkenler, bunların ağırlık ve oranları vb. hususların belirlenmesini gerektirmektedir.

Her ne kadar Yargıtay kusur tespitinin hukuki bir konu ve hâkimin yetkisinde olduğunu vurgulasa da bu içtihatlar kusur tespitinin ne zaman ve nasıl yapılacağı hususunu çözmemiştir. Bu konunun yasal düzenleme konusu olduğu, içtihatla çözülmeyeceği açıktır.

Kusurun hâkim tarafından belirlenmesi gerektiğinin netleşmesi tek başına sorunu çözmediği, mevcut mer'i yasal düzenlemeler, Bilirkişi Yönetmeliği ve Standartlar, hâkimin bunu ne zaman ve nasıl yapacağını düzenlememiştir. Bu nedenle burada usul hukukunda bir kanun boşluğundan söz edilebilir.
Zira her ne kadar mezkûr Standartlar ile tartışmanın bitirilmesi amaçlanmış ise de tartışma bitmediği gibi başka usulî sorunlar ortaya çıkmıştır.

Burada esas sorun, hâkimin kusuru ne zaman ve nasıl tespit edeceği noktasında ortay çıkmaktadır. Mevcut durumda mer'i mevzuatımıza bakıldığında hâkim bunu hükümle birlikte belirleyip karar vermek zorunda, daha doğrusu kusuru kendisi belirleyecek, bunu taraflara bildirmeyecek ve hüküm verecek, gerekçede kusur tespitine değinecek, taraflar da ancak gerekçeli kararı okuduklarında kusur durumlarını öğrenmiş olacaklar.

Ceza muhakemesinde hâkimin takdir hakkı ile verilecek hükümde kusur teşdid veya tahfif sebebi olarak belirleneceğinden çok sorun oluşturmazsa da hukuk muhakemesinde bu durumda başka bir sorun ve diğer usulî bir müessese tartışmaya açılmaktadır. Islah. Malum olduğu üzere kusur, hukuk yargılamasında tazminat (haksız fiil, trafik kazası ve iş davalarında) davalarında ve ceza davalarında taksir, ihmal ve kastla işlenen suçlarda önem kazanmakta, adete ihtilafın ukdesi halini almaktadır.

Tazminat davasını, kısmi dava olarak ikame eden davacı veya vekili -ki tazminatın miktarının belirlenmesi yargılamayı gerektiğinden ekseriyetle kısmi dava veya belirsiz alacak davası olarak ikame edilmekteler- kusur durumunu, kusur oranını yargılama esnasında, hükümden evvel öğrenemezse davasını nasıl ıslah edecektir? Hangi oran üzerinden hesaplama yapıp, davasını ıslah ederek hangi meblağı talep edecektir?

Bu durumda kâmilen ıslah etmesi gerekir ki bu da davacının az ya da çok kusurlu olduğu durumlarda ikame ettiği, hakkını aradığı davasının, kısmen kabul ve kısmen ret kararı ile sonuçlanması demektir.
Bu durumda kısmi veya belirsiz alacak davası olsun, fark etmeksizin davacı aleyhine reddedilen meblağ üzerinden karşı vekalet ücreti ve yargılama giderlerine hükmedilecektir. Vekalet ücretlerinin maktu ve nispi olarak yüksekliği, yargılama harç ve giderleri ile birlikte nazara alındığında, kusur keyfiyetini hükümden önce öğrenerek buna göre ıslah yaparak, gereksiz yere vekalet ücreti ve yargılama gideri ödemekten kurtulma yolu kapatılmış olmaktadır.

Kusurun tespiti, kusurun paylaşılması ve karşılıklı kusurun belirlenmesi bu tür sakıncaların, hakkını arayan davacının gereksiz yere vekalet ücreti ve yargılama gideri ödemesinin önüne geçilmesi bakımından elzemdir.

Davacının da kusurlu olduğu durumlarda, ki trafik kazası, haksız fiilden ve iş kazasından kaynaklanan tazminat davalarında, dahası idareye karşı ikame edilen

kusursuz sorumluluk dışındaki hallerden kaynaklanan tam yargı davalarında çoğunlukla kusurun taraflar arasında paylaştırıldığı, her iki tarafın da asli-tali veya oransal kusurlu oldukları vakidir. Yargılama sürecinde ortaya çıkan delillerle ile kusur durumun değiştiği sık karşılaşılan durumlardır.

Hal böyle olunca, ıslah kurumu en azından kusur sorumluluğuna müstenit tazminat davalarında işlevsiz hale gelmiş olacaktır. Davacı tarafın kısmi dava olarak açtığı tazminat davasında kısmi davasını kesinleştirip, bunu delil göstererek ek dava açması bir yöntem olarak düşünülse bile özellikle yargılama süreleri, hak düşürücü ve zamanaşımı süreleri dikkate alındığında, hak kayıplarına yol açacaktır ve çözüm olmayacağı gibi, yargının iş yükünü gereksiz yere arttırmış olacaktır.

Kusurun tespitinin normatif bir değerlendirme ile mümkün olduğu, münhasıran hâkimin yetkisinde olduğu tartışmadan vareste olmakla birlikte, diğer bir sorun kusur tespitinin oldukça teknik bir konu olduğu, kusur tespitini yapabilecek donanıma ulaşmak için bu konuda eğitim alınması ve hâkimlerin ihtisaslaşması bir zaruret olarak ortaya çıkmaktadır. Mevcut durumda hâlâ bilirkişilerden kusur tespiti, dahası asli-tali, oransal tespit yapmaları yönünde ara kararlar kurulmakta, bilirkişiler ara karara uymamak veya uyarak kusur tespiti yapıp disiplin soruşturmasına uğrama durumları arasında sıkışıp kalmaktadır.

Burada yapılması gereken HMK'ya yapılacak bir ekleme ile hâkimin kusur tespitini ne zaman ve nasıl yapacağı usulünün açıkça düzenlenmesidir. Bu hususta hâkimin bilirkişi raporlarının ibrazından sonra, raporun taraflara tebliği ve itiraz, ek rapor süreçlerinin tamamlanmasından dosya üzerinden vereceği bir ara karar ile kusur durumunu tespit edip, bunu taraflara tebliğ etmesi, ara kararın itiraza tabi olması, itirazın HMK'nın 394. maddesinde düzenlenen usul ile incelenip itiraz üzerine mahkemenin verdiği kusura ilişkin kararın da esas hükümle birlikte istinafa tabi olacak şekilde kanuni düzenleme yapılması sorunu çözeceği gibi, karışıklığı da gidermiş olacaktır. Ayrıca taraflar da ara karar veya itiraz üzerine verilen ara karardan sonra davalarını ıslah imkânı bulacaklarından, ıslaha ilişkin tartışmalar da son bulacaktır.

Buradaki önerimiz yapılacak bir değişiklikle HMK'nın 282. maddesine eklenecek fıkralar veya 282/A maddesi eklenerek sorunun çözülmesi yönündedir.

Bu konuda;*"Bilirkişi ve ek raporlara ilişkin itirazların değerlendirilmesi veya itiraz süresinin geçmesinden sonra, hâkim dosya üzerinden kusur durumunu değerlendirir, kusur durumunu ara kararla belirleyip taraflara tebliğ eder.*

Taraflar, kusur tespitine yönelik bu ara karara karşı 1 hafta içerisinde kararı veren mahkemeye itiraz edebilirler. İtiraz dilekçe ile yapılır, muteriz itiraz sebeplerini açıkça göstermek zorundadır. Mahkeme itiraz üzerine tarafları dinlemek üzere davet eder, gelmedikleri takdirde dosya üzerinden inceleme yaparak kararını verir. İtiraz üzerine verilen karar hüküm birlikte istinaf edilebilir." şeklinde bir düzenleme yapılarak kusurun ne zaman ve nasıl değerlendirileceği hususunun yasal düzenlenmeye kavuşturulması, bu husustaki kanun boşluğunun ortadan kaldırılması yararlı olacaktır.

Böyle bir düzenleme ile sorunun çözüleceği, ıslah kurumunun işlerliğini ve işlevini koruyacağı, hak arama hürriyetinin ihlali sayılabilecek karar ve uygulamaların da önüne geçileceği kanaatindeyim.

Hakimler Savcılar Kurulu Teftiş Kurulu Başkanlığı da, 02/01/2024 tarih ve 1 sayılı yazısında bu konuda yasal bir düzenleme yapılması gerektiği yönünde görüş belirtmiştir.

İBN HALDUN'DAN YARGI ETİĞİ DERSLERİ

Harun MERT
Yargıtay Üyesi

"Zira hakka rücu etmek bâtılda direnmekten daha hayırlıdır."

İbn Haldun Üniversitesi bünyesinde yayın hayatına merhaba diyen İBER Yayınları, Halduniyat Kitaplığı serisi altında, büyük İslam düşünürü İbn Haldun'un eserlerini neşretmeye başladı. Bu kapsamda, düşünürün "Kadılığın Ahlâkî Hükümleri" adlı eseri, Selim Güzel'in tercümesiyle ve Ayşenur Alper'in editörlüğünde Türkçe olarak ilk kez okuyucuyla buluştu.

Özgün adı, "Muzîlü'l-melâm an hükkâmi'l-enâm" (Halkın Dâvalarını Gören Hâkimlerin Kınanmasına Yol Açan Ahlâkî Zaafların Giderilmesi) olan eser; İbn Haldun'un, Mısır'da Mâlikî başkadılığı yaptığı dönemde yargı alanında başlattığı ıslah faaliyeti çerçevesinde kaleme aldığı ve günümüzde büyük ölçüde muhakeme usulü ile yargı etiği kapsamında değerlendirilebilecek mevzulara dair görüş ve tavsiyelerini içeren bir risâledir.

108 sayfadan oluşan kitabın "Giriş" bölümünde, İbn Haldun'un hayatı, eserleri ve bahsi geçen risâlesi hakkında kısa bilgiler verilmektedir.

1332 yılında Tunus'ta doğan İbn Haldun, aristokratik bir ailenin mensubu olması nedeniyle, iyi bir eğitim görmüş ve gezgin bir hayat sürmüştür. Tunus'tan sonra, uzun bir dönem Mağrib ve Endülüs'te, akabinde ise Mısır'da yaşamış; hükümdarların hizmetinde ve devlet kademelerinde çeşitli görevler almıştır. Bu bölgelerin iç ve dış çalkantılarla dolu siyasi hayatında etkin roller üstlenmiş, ömrü boyunca ilmi çalışmalardan da geri durmamıştır. Mısır'da müderrislik ve kadılık görevlerinde bulunmasının ardından, Mâlikî başkadısı olarak vazife yapmış ve görevinin başındayken 1406 yılında vefat etmiştir.

Fıkıh usulü, kelam, mantık, matematik ve tasavvufa dair risâleler yazmış olan

İbn Haldun, "Kitâbü'l-'İber" adlı abidevi eserinde dünya tarihini ele almıştır. Bahse konu eserin ilk bölümünü teşkil etmekle birlikte, eserden bağımsız biçimde "Mukaddime" adıyla şöhret kazanan bölümde, İbn Haldun'un; toplumu, kendine özgü ve evrensel kaidelerle işleyen ayrı bir varlık alanı olarak teorik bir çerçeveye oturtması, düşünüre "modern sosyoloji ve tarih felsefesinin kurucusu" vasfını kazandırmıştır. İbn Haldun, miras bıraktığı eserleri ve çığır açan fikirleriyle, bugün de doğulu ve batılı araştırmacıların yoğun ilgi gösterdiği bir düşünürdür.

"Kadılığın Ahlâkî Hükümleri" adlı risâleye gelince; esasen Türkçe literatürde İbn Haldun'un eserleri arasında zikredilmeyen bu risâlenin düşünüre ait olduğunun sıhhati, eserin nâşiri Fuâd Abdülmün'îm Ahmed tarafından yapılan titiz bir çalışmayla ortaya konulmuştur. Kitabın "Giriş" bölümünün sonunda, "Risâlenin İbn Haldun'a Nisbeti" başlığı altında, adı geçen nâşirin konuya ilişkin tespit ve değerlendirmelerine yer verilmiştir.

Dört ana bölüme ayrılan risâle; besmele, adil hüküm sahiplerine gönderme yapan hamdele ve salveleden müteşekkil, güzel bir "Mukaddime" ile başlamaktadır.

"Hâkimin Dâvaya Bakmadan Önce Dikkat Etmesi Gereken Hususlara Dair" başlıklı ilk bölümde, hâkimlerin; üstlendikleri davalarda hükme varmadan önce ve hüküm aşamasında adaleti sağlama "niyetiyle" hareket etmeleri gerektiği belirtilmekte ve adaletle hüküm vermenin önemi şu sözlerle vurgulanmaktadır: "Hâkim böylesine âdilâne hüküm verdiği zaman, Allah'ın muhabbetine rağbet etmiş olur ki bu muhabbeti vasfetmek, gerçekten dili aciz bırakan bir husustur." (s. 48) Hâkim, üstlendiği görevi kolaylaştırması ve kendisini haktan ayırmaması için Allah'a dua etmeli, mahşer gününü de aklından çıkarmamalıdır. Allah'ın, kendisini adaleti temin etmekle vazifeli kıldığını unutmamalı ve davanın tarafları huzuruna geldikten sonra, tarafların hak karşısında eşitliğini zedeleyecek tutum ve davranışlardan kaçınmalıdır.

İkinci bölüm, "Maksat ve Gayelere Dair" başlığını taşımaktadır. İbn Haldun'a göre, hâkim; davacının derdini tam olarak anlatabilmesi için ona gerekli süreyi vermeli, anlatılanları zandan uzak bir kesinlikle kavrayabilmesi için kendisine de yeterli süre ayırmalı ve aceleci olmayan bir tutum sergilemelidir. Davacıyı dinledikten sonra davalıya söz vermelidir ki davalı kendi durumunu rahat bir şekilde dile getirsin, hâkim de davanın mahiyetini iyice anlayabilsin.

Hâkim, davacı ile davalının üzerinde ittifak ve ihtilaf ettikleri hususları belirleyerek meseleyi açıklığa kavuşturduktan sonra; Kur'an'ın, "Allah'ın indirdiği ile hükmet." emrini içeren ayetlerini zihninde hazır tutmalıdır. Allah'ın (c.c.) emirlerini düşünüp idrak ederek; artık re'ye (şahsi kanaat) ya da istihsâna (genel kuraldan ayrılarak hukukun amacına daha uygun görülen başka bir hükmü verme) başvurmaksızın, bu emirlerin hükmünü yerine getirmelidir.

İbn Haldun; hâkimin, iyi bir araştırmadan sonra adaleti şüpheden uzak biçimde ortaya koyması halinde, her iki tarafı sulha teşvik etmesi gerektiğini dile getirmektedir. Ancak, sulh uygulanırken helali haram veya haramı helal sayma ya da tarafları zorlama gibi sulh kavramını amacından saptıran durumlardan imtina edilmelidir. Ayrıca hâkim, sadece hüküm vermekle yetinmemeli, verdiği hükmün icrası için de kararlı davranmalıdır. Çünkü hakkın ve adaletin sözde kalmayıp uygulanması çok mühimdir.

Hâkim, içtihat ehli olmalı; dava konusu olayda bir karmaşıklık bulunması halinde, kendi bilgisiyle meseleyi çözemiyorsa, aklına ve ilmine güvendiği bir kişiye müracaat ederek davayı neticeye kavuşturmalıdır. Yargı meclisinden ayrılınca, vermiş olduğu kararları düşünmeli; yanlış bir hüküm verdiğini anladığı vakit, hatasını gecikmeksizin telafi etmeye gayret etmelidir. "Zira hakka rücu etmek bâtılda direnmekten daha hayırlıdır." (s. 76)

"Halkın Maslahatı İçin Riayet Edilmesi Gereken Mühim Şeylere Dair" başlıklı üçüncü bölümde, İslam tarihinde hâkimin adli görevlerinin yanı sıra idari vazifeler de üstlenmesinden olsa gerek; ağırlıklı olarak, idari konularda dikkat edilmesi lazım gelen hususlar yer almaktadır. Buna göre, hâkim; yetimlerin malını korumalı, vakıfların gelirlerinin toplanıp muhafaza edilmesini sağlamalı, borçlular ile haciz altındakilerin durumunu düzeltmeye çalışmalı ve ilim talebeleri ile düşkünlere yardımcı olmalıdır.

Öte yandan, hâkimin yardımcıları statüsündeki âmir, vekil, elçi gibi görevliler daima kontrol altında tutulmalı; hâkim vekilleri teftiş edilerek verdikleri yanlış kararlar derhal düzeltilmeli, mahkemelerde şahitlik yapacak şahısların kişilik ve sair durumlarını kaydeden sicil görevlileri (noterler) de emin kişilerden seçilmelidir. Ekâbir kimselerin davaları hemen karara bağlanmalı; hâkim üzerinde baskı kurmaya çalışmaları halinde, mesele Kadılkudat'a (başkadı) veya ulemaya havale edilmelidir.

Dördüncü bölümde ise; "Hâkimin İnsanlarla Âdâb-ı Muâşeretine Dair" başlığı altında, hâkimin sosyal ilişkilerinde gözetmesi gereken tavsiyelere yer verilmektedir.

Hâkim, halkla münasebetlerinde güzel ve uygun bir tavır takınmalı, muhataplarına hak ettikleri şekilde muamelede bulunmalı ve kendisini kötülüğe sevk edecek kimselerle arkadaşlık yapmaktan uzak durmalıdır. Hâkim, sürekli halkın dünyevi işlerine bakması ve insanların ona hürmet etmeleri nedeniyle, zaman içinde Allah'ı ve ahireti unutmakta; bu durum da onda ahlâkî zafiyete yol açmaktadır. Dolayısıyla hâkim, nefsini manevi kirlerden temizlemek için gayret göstermeli, yakınlarını kayırmak ve yargıladığı kimselerden bir şeyler ummak gibi hoş karşılanmayan davranışlara girişmemelidir.

İbn Haldun, "Hâtime" kısmında, aslında ahlâkî zaaflar ile ilgili meseleyi daha uzun ve ayrıntılı şekilde anlatmak istediğini, ancak buna vaktinin yetmediğini ifade etmekte; ahlâkî rezillikleri toplu halde sıralayan bir rivayeti aktararak ve Hz. Peygamber'in bazı hadislerini zikrederek eserini noktalamaktadır.

Risâlede, her bir başlık altındaki açıklamalarda, mevzuyla ilgili ayet ve hadislere de yer verilmiştir. Metnin ikinci bölümünde; halife Hz. Ömer'in, valisi Ebû Mûsâ el-Eş'arî'ye yönelttiği, yargılamalarda gözetilecek temel noktalara ilişkin talimatları da nakledilmiştir. Dikkatlice bakıldığında, İbn Haldun'un; risâleyi yazarken, çarpıcı bir içeriği haiz olan bu talimatlardan önemli ölçüde yararlandığı anlaşılmaktadır.

İslam'ın öngördüğü muhakeme usulü ile yargı etiği ilkelerini ana hatlarıyla gözler önüne seren mezkûr risâle incelendiğinde; İbn Haldun'un görüş ve tavsiyelerinin hatırı sayılır bir kısmının, tarih boyunca çeşitli hukuk sistemlerince benimsenmiş ve günümüzde de geniş kabul gören evrensel ilkelerle örtüştüğü görülmektedir. Bu itibarla, risâle; hâkimler ve idareciler ile konuya ilgi duyanların yararlanabileceği özgün ve kıymetli bir eserdir.

Kitabın dipnotlarında; risâlede metni verilen ayet ve hadislerle ilgili bilgilerin gösterilmesi ve ele alınan mevzulara dair gerektiğinde güncel kaynaklardan da faydalanılarak ilave açıklamalarda bulunulması, eseri daha kullanışlı hale getirmektedir. Bu vesileyle; İbn Haldun'un, ülkemizde bilinmeyen risâlesini iyi bir editörlükle Türkçeye kazandıran İBER Yayınları'nı tebrik ediyor, yayıncılık hayatında başarılar diliyoruz.

SATRANCIN KARANLIKLA YARIŞI

Mehmet TAŞTAN
Cumhuriyet Savcısı

Doğudan yükselen güneşle Reform ve Rönesans yüzyılına uyanan batı, kilisenin etkisinden uzaklaşabildiği ölçüde mahkûmların da insan olduğu gerçeğini hatırlayacaktı.

15 asır önce, Hint topraklarında hüküm süren genç mihrace Belhet, birbiri ardınca savaşlar kazanıyor, şanına şan katıp, iktidar tacını parlatıyordu. Öylesine hızlı büyüyordu ki, zaferleri yalnız rakiplerinin değil, genç mihracenin de başını döndürüyordu.

Tecessüsün doruk çağında olmanın verdiği tecrübesizlikle, zaferlerinden söz ederken yalnızca "ben" diyor; savaşlarda hayatlarını kaybeden ya da yaralanan binlerce askere karşı göstermesi gereken vefa borcunu unutuyordu. Bu durum askerde derin bir hoşnutsuzluğa, halkta infiale yol açıyordu.

Brahman Sissa, "eşref saati" olduğunu sandığı bir zamanda huzura çıktı:

- Mihracem, siz büyük bir lidersiniz ama hiçbir savaş askersiz kazanılamaz. Zaferlerinizden söz ederken, onları da hatırlayın. Hatırlayın ki, yalnız ülkelerin değil, gönüllerin de mihracesi olasınız, dedi.

Belhet'in cevabı müstebitçe oldu:

- Atın bunu zindana!"

Ve atıldı.

Beyin, kafatası hapsinde düşünür. Sissa da öyle yaptı. Belhet'in karanlığında düşündü. Hayatta mat olmamak için aklını şaha kaldırdı ve satrancı buldu.

Zindanın kalın duvarlarını aşarak ülkeye yayılan satranç, yıllar sonra saraya girdi. Belhet'i de tesirine aldı.

TEMMUZ 2024 · SAYI 18 · SAYFA 52

Karşılıklı birinci hamleden sonra 400, karşılıklı beşinci hamleden sonra 288 milyar kombinezon oluşturulabilen satranç, Mihrace'de vazgeçilmez bir tutkuya dönüştü. Satrancı icat edenin bulunarak huzuruna getirilmesini istedi.

Brahman Sissa'yı karşısında gördüğünde şaşkınlığını gizleyemedi:

- Seni unutmuştum. Dile benden ne dilersen.

Artık iyice yaşlanmış ve dünyadan elini eteğini çekmiş olan Sissa, Mihrace'ye son bir ders vermek istedi:

- Efendim, satranç tahtamın birinci karesine bir pirinç koyun, sonrakilere sırasıyla 2, 4, 8, 16 şeklinde, bir öncekinin iki katını koyarak satranç tahtamın 64 karesini pirinçle doldurun dedi.

Belhet isteneni küçümsedi:

- İstediğin, yaptığını ifsat etti.

Neyse ki mihracenin imdadına maliyeden sorumlu vezir yetişti:

- Aman yapmayın Mihracem, dünyanın bütün pirinç depoları bir araya gelse, bu isteği karşılayamaz.

Mihrace rakamlara göz attığında Sissa'nın zekâsı karşısında dehşetle irkildi:

- İstediğin, yaptığından daha acayip, dedi ve Sissa'yı serbest bıraktı.

Sissa, bir akıl oyunuyla kurtulsa da ilk örneğine M.Ö. 17. yüzyılda Mısır'da, Hz. Yusuf'un bir iftira yüzünden on iki yıl kaldığı yer olarak rastlanan zindanın karanlığı üç bin yıldan fazla sürdü.

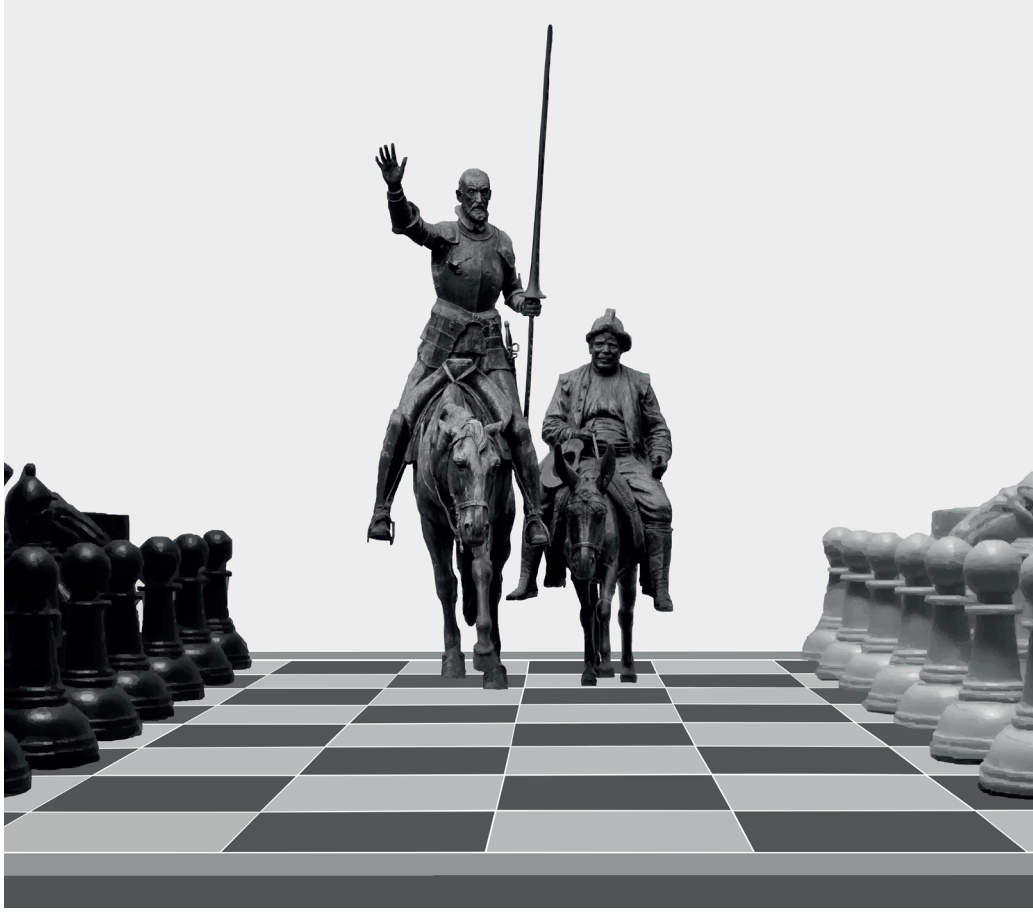

Güzelliğinin perdesinde tüm sırları saklayan ve dışarıya ışıklar saçan Themis'in, gözleri bağlı biçimde, elinde kılıcı ve terazisi ile insanlara mutlu ve mutsuz yaşama paylarını dağıttığına inanılan Antik Yunan'da da karanlığın tonu piramitler ülkesinden pek farklı değildi.

Orta çağ Avrupa'sında suçlulara, öldürme, işkence ve sürgün gibi cezalar uygulanıyordu. Kilisenin, kapısından kovulup bacasından giren satranca izin verilmesiyle eş zamanlı olarak, bu yaptırımlara bir de zindan cezası eklendi.

Kişinin sosyal statüsüne göre, şato ya da manastır mahzenlerinde çekilen bu ceza, bireyin toplumdan tamamen tecrit edilmesi ve akıbetinin belirsizleşmesi demekti.

Doğudan yükselen güneşle Reform ve Rönesans yüzyılına uyanan batı, kilisenin etkisinden uzaklaşabildiği ölçüde mahkûmların da insan olduğu gerçeğini hatırlayacaktı.

Birey için, golf sahasındaki küçük top gibi, otoritenin elindeki sopadan yediği darbeyle yuvarlandığı ve genellikle çürümeye terk edildiği çukur olan zindanın, süresi ve şartları belirlenmiş bir cezaevine dönüşmesi için, Kalvinizm mezhebinin doğması gerekecekti.

Çürüme ya da nihai kararı bekleme yeri olan zindan konusundaki ezber, bu mezhebin etkisiyle, 16.

asırda deniz seviyesi altındaki topraklar ülkesi olan Hollanda'da bozuldu. Kadın cezaevi, Amsterdam Spinnhaus'da yazılı "Korkma! Kötülüğe karşılık vermeyeceğim, aksine iyiye zorlayacağım. Ellerim serttir. Hissiyatım sevgi doludur" anlayışı, modern cezaevi sürecinde, taşın suda oluşturduğu ilk halka oldu.

Kuvvet mıknatıstır çeker, akıl da öyle... Hollanda'da zuhur eden bu rasyonel yaklaşım, satrancı "bilgeliğin ölçüsü" diye tanımlayan Goethe'nin ülkesinde hemen yankısını buldu. Almanya'da birbiri ardınca yeni cezaevleri kuruldu.

Bu olumlu hava dalgası yayılma eğilimi göstermişken, kum saati

tersine döndü. Ardı arkası kesilmeyen savaşlar, yaygın fakirlik, harpler sebebiyle başıboş kalan insanların işlediği suçlar, kıtalar arası göçler, ülkelerde meydana gelen sosyal ve siyasal çalkantılar, merkantilistlerin -ucuz iş gücü olarak gördükleri- mahkûmlar karşısında kabaran iştahı, Hollanda dışındaki Avrupa ülkelerinde cezaevi şartlarını 19. asrın başlarına kadar olumsuz şekilde ve ağır biçimde etkiledi.

Bütün bu yaşananlar, zindan sözündeki o süngersi emicilikle, romancıların kaleminden bengisu içti.

Çok zaman sonra, aynı adla sinemaya da aktarılan, Alexandre Dumas'ın 1845'te yazdığı, Monte Kristo Kontu romanında, aklın sembolü satrançla, çürümenin sembolü If şatosu bir araya geldi. Sadece bilge kişinin adı Sissa yerine, Faria olmuştu bu kez… Tabii golfun ustası, aristokratlar da unutulmamıştı o romanda…

Ekmek hırsızlığı suçundan on dokuz yıl hapis yatan Jan Valjan'ın hayatının anlatıldığı Sefiller romanı yayınlandığında, Sen Nehri bir vaftiz havuzuna dönüşmüştü Fransa›da.

Zindanla satrancın yüzleştirilmesi ise Stefan Zweig'e kaldı. 1942'de yayınlanan Satranç'ın roman kahramanı, genlerini Sissa'dan almış gibiydi. Gestapo tarafından hücreye kapatılan Dr. B, ele geçirdiği satranç kitabındaki bütün oyunları zihninden oynayarak kendisini çıldırmaktan kurtarıyordu.

Bu romanları, Michel Foucault'ın, cezalandırmada tasfiyeden terbiyeye geçiş sürecini anlattığı Hapishanenin Doğuşu adlı kitabı takip etti. Eser, idam mahkûmu Damiens'ın, halkın gözü önünde paramparça edilmesiyle başlıyordu. 1757 Paris'inde yaşanan bu vahşet, Fransız devrimiyle gelen giyotinin niçin modern bir infaz yöntemi olarak görüldüğünü ve insan merkezli infaz sistemine varabilmek için ne kadar ağır bedeller ödendiğini çarpıcı bir şekilde ortaya koyuyordu.

Osmanlı Devleti de batılılaşma hareketlerinin yoğun şekilde yaşandığı 19. asırda makas değiştirdi ve Islahat Fermanı'yla birlikte kurumsal anlamda hürriyeti bağlayıcı cezayla tanıştı. Tersane Zindanı'nın yerini "Bekir Ağa Bölüğü" namıyla maruf Beyazıt Tevkifhanesi aldı. Ancak sistemin modernleşmesi ve yerleşik hale gelmesi, Cumhuriyet döneminde süreklilik arz eden çalışmalarla sağlanabildi.

Mahkûmu, ıslah ve iyileştirilmede ilk adım, onun bir nesne değil özne olduğunun idrakiyle atıldı. Cezaevi algısı değişti. Mahkûmun kaderine terk edildiği "kodes" olmaktan çıkarıldı. Onun güvenli ve vasıflı bir şekilde barınacağı, sağlıklı yaşayacağı, hastalandığında tedavi olabileceği, eğitimini sürdürebileceği, meslek edinebileceği ve yeniden sosyal hayata hazırlanacağı ceza infaz kurumuna dönüştü. Islah ve iyileştirmeyi temin için

çeşitli iş kolları yanında, uzman kişilerin istihdam edildiği psiko-sosyal servisler kuruldu. Meslek edindirme kursları, eğlence programları, yarışmalar cezaevlerinin rutini haline geldi.

Kalite hareketi, koğuş sisteminden, oda sistemine geçişle başladı. Terör ve çete batağına saplanmış kenar kültürün çocuklarını, merkezin tahammül edilebilir bir eksenine oturtabilme çabasının ürünü olan, yüksek güvenlikli ceza infaz kurumlarıyla ivme kazandı.

Satrancın okullara ders olarak girdiği iki binli yılların başında, cezaevlerinde tekli yönetim anlayışından vazgeçildi. İdari kararları mutad şekilde yargı denetimden geçen, uluslararası gözlem heyetlerinin ve izleme kurullarının ziyaretlerine açık, basının ve sivil toplum örgütlerinin sürekli gündemde tuttuğu kurumlar olarak taşındı günümüze.

Rafine bir tercihle cezaevi bütün unsurlarıyla yenilenirken, şiirlerin ve türkülerin dilinde eski günlerine takılı kaldı. Karanlık, zindan, pranga, kelepçe, zincir, demir parmaklık, gardiyan, bu mekânın beylik sözleri oldu daima.

Kimi içerden, “beni uzaklarda arama anne” diye seslendi; kimi dışarıda, sevgiliyi cezaevine benzeterek “ben sende tutuklu kaldım” dedi.

“İşin asıl kötüsü, bilerek bilmeyerek, hapishaneyi insanın kendi içine taşımasıdır” diyen Nazım Hikmet de geçti hapisten; “Elimde kelepçe, boynumda zincir / Zincir sallandıkça her yanım incir” diyen Kerkük Türküsü de…

Yafta, malta, maruzat gibi cezaevi jargonunu kullanarak yazdığı şiirde; “Yeryüzü boşaldı, kalan biz miyiz? / Güneşe göç var da habersiz miyiz?” diye üst üste sorular soran Necip Fazıl, kaldığı koğuşu tarif ederken “Garip pencerecik, küçük, daracık; / Dünyaya kapalı, Allah’a açık” beytiyle farklı bir yorumun da penceresini açtı hapisten...

Simdi, anıları kekremsi bir tat veren o hüzünlü geçmişin kıyısında gezerken, cezaevi olmayan bir toplum düşüyle bitirmek isterdim bu yazıyı. Ama bu imkânsız...

Bari Sissa’nın gözde öğrencisi Kasparov’u bilgisayar başında pes ettiren kolektif aklın, suçu ve suçluyu en aza indirmesini dileyelim.

FESLEĞEN

Seyda BAYARSLAN
Hâkim

Günlerden pazartesi. Şubat iki bin iki. Sabahın ilk ışıklarıyla kalkıp işe hazırlandım. Acelem yok; hava geç aydınlanıyor. An, süzülüyor yalnız; peşinden koşmak gereksiz. Yine de metronomun tık tıkları gibi yolumu zor da olsa aydınlatıyor. Yolunu bulmak zor burada. Etrafı saran dağların gölgesi mi, yoksa her an yağacak gibi kasvetli bulutlar mı sebebi, bilmiyorum.

Çiseleyen yağmur, adımlarıma eşlik edip gri binadan giriyor içeri. Damlalar soğuk, titriyorum. Ne tuhaf, bahar yağmuru gök gibi ışıklı, rengarenk olmalı; buraya yağansa, yerdeki pustan ayırt edilmiyor. Toprak tütüyor sanki.

Camdan minicik bir kısmını gördüğüm gökyüzü de odam gibi aydınlatılmaya muhtaç. Elektrik kesilmiş; yine. Jeneratör hâlâ tamir edilmedi. Allah duruşmadakilere sabır versin. Hâkim hanım da çok sinirlidir. Uğramasam mı yanına?

Küçücük bir adliye burası. İki yıla yaklaştı geleli. Günler birbirinin aynı. Köyde kaybettiği tavuğunu arayanlarla, elma dalını kıran komşusundan şikayetçi olan amcalar gelir birazdan. Hepi topu elli dosyam, her gün evirip çevirmekten aşındı. Arada Yakup amca, abisini kaçırdığını iddia ettiği yeni bir istihbarat görevlisini şikayete gelmese sıkılacağım. Bir de yan ilçeden, inşaata dere toprağı çalmaya gelen hırsızlar var. Her seferinde dayak yemekten son anda kurtulup kamyona yükleyebildikleriyle kaçıyorlar. Plakayı sökmüşler, bulamıyoruz. Jandarma komutanı çökertmeyi umduğu silah kaçakçılığı örgütünün peşinde. Ne hikmetse, en ufak delilimiz yok, ama gizli soruşturmacımız var.

Odam aydınlanır gibi oluyor. İçim de. Yağmur, kara dönmüş. Bütün kış yoktu, yağmaz artık diyordum. Allah'ın karı beni dinleyecek değil ya, biraz hırslanıp sakinleşiyor, lapa lapa yağıyor işte. Hükümet konağının karşısındaki, yarısı dereye uçmuş binanın isli duvarı yok oluyor, bakkalın çirkin tentesi beyaza boyanıyor, ne zamandır üstünü kapatmadıkları foseptik çukuru görünmez oluyor. Burnumun ta içi sızlıyor. Hiçbir şey beklediğim gibi olmadı burada, kar bile umudu kestiğimde yağıyor.

Kura çekerken, kalbim parmak uçlarımda gümlüyordu. Adını daha önce duymadığım ilçenin, kaloriferli tek binası olan kaymakamın eski lojmanına, beni elleriyle yerleştiren annemi altı ay sonra kaybedeceğimi bilemedim. Bilsem altı aycık fazla kalır mıydım yanında? Artık evleniriz diye düşündüğüm kız arkadaşımın, kariyer planları uymadığı için benden ayrılması da bu zamana denk geliverdi. İşimi çok sevmiştim, ama beni buraya mahkum eden mesleğimden nefret ediyorum bazen. Bazen de, üç beş dosyam var en azından yolumu gözleyen diye seviniyorum.

Kapı hışımla açılıyor. "Savcım yine elektrikler kesik, nasıl duruşma yapayım böyle?" Hâkim hanımı görünce gülmek geliyor içimden. Duramıyorum. Gözümden yaş gelene kadar gülüyorum. Şimdi daha da kızacak, bir sürü laf söyleyip kapıyı çarpıp gidecek, bekliyorum. Öyle olmuyor, merakla, her zamanki yerine oturuyor. İyi ki var. Eşi de tabii, yanlış anlaşılmak istemem. Yine de, belki daha önce tanışsak…

"İyi misin savcım?"

Kalabalık kör ediyor insanı; baktığını gerçekten görüyorsun burada, istemesen de. Küçük yerin sevilecek belki tek yanı.

"Elektrik de kesilmese hiç hareket olmayacak hâkim hanım, boşver, Cevdet bey daktiloyla yazar zabıtları."

"Bilgisayar diye bir şey icat edildi. Daktiloyla çalışamam artık. Hem dün akşama kadar hazırlık yaptık. Senin için hava hoş tabii, sen savcısın bugün çalışmasan da olur."

Bir yandan gözümün içine bakıyor, kızdırmak için konuştuğumu biliyor.

"Davanın kabulüne deyiver, gerekçede yazarsın ayrıntısını."

"Deli mi ne? O kadar emek vermişim, Yargıtay bozsun mu sırf bunun için?" İnsanın dertleneceği şeyleri seçebilmesi nimet. Gıpta ediyorum.

"Tamam kızma, kaymakam beyi arıyorum şimdi." Bugünün eğlencesi de bu.

Öğlen olmadan kar duruyor, hâkim hanım kapıma dayanıyor, işini bitirmiş. "Kalk hadi, yeni gelen hâkim beye hoş geldine gidelim."

Komşu ilçe bizimkinden azıcık büyük. Tek hâkimi tayin oldu; yerine yeni hâkim atandı. Ama oradaki kimse bize, ne hoş geldin ne iade ziyareti yapmadı. "Onlar bize gelmedi. Biz niye gidiyoruz?" diyorum.

Hâkim hanım, "Herkes kendine yakışanı yapar. Biz görgüsüz müyüz?" deyip gülmeye başlıyor.

***

Adliyeye ilk adımımı attığımda, filmlerdeki gibi çarpıştığımız, hafif göbekli, seyrek saçlı, gözlüklü adam, bir yıl birlikte çalışacağımız İsmet hâkimmiş.

"Babacım, neden bakmıyorsun önüne?" Herkese böyle seslenirdi.

Boş başak gibi diklenerek, "Savcı bey diyeceksiniz," demiştim.

Hiç alınmamıştı. "Hoş geldin kardeşim, biz de seni bekliyorduk," deyip kolumdan çekiştirince soğuk terler dökmüş, odasına girip masasına oturduğunda da utançtan kıpkırmızı kesilmiştim. Benden hem yaşı hem tecrübesi fazlaydı. Taşrada kıdem çok önemli demişlerdi; kızacak diye beklerken, o çay söylemiş, katipleri sıraya dizmiş, kalacak yer sorunumu çözmeye çalışıyordu. Sonradan sorduğumda sıkça tekrarladığı gibi, "Herkes kendine yakışanı yapar. Ben görgüsüz müyüm?" deyip patlatmıştı meşhur kahkahasını. Biraz güceniyordum ilk başta, ama sonunda benim de ağzıma yapıştı bu söz.

Hâkim hanımla da üç ay kadar çalışıp eş mazeretiyle ayrıldı İsmet hâkimim. Ardında çok güzel anılar bırakarak.

***

Kasenin içindeki bilyeler gibi dönüp durduğumuz ilçeden, nispeten denize yakın komşuya gelince biraz olsun ferahlıyorum. Burada hava açık. Hâkim hanım, bizdeki tek bakkaldan sonra bulduğu markete

dalıyor. Ben de müsade isteyip berbere uğruyorum. Tek savcı olmasam daha sık düşerdim belki yola. O zaman, zaman daha kolay akardı belki. Mesai bitimine anca yetişiyoruz adliyeye. Acele etmemize rağmen. Unutulduğunu bile unutuyorsun insan içine çıkınca. Ya da yalnızlığın gözlüğünü çıkarıp atıyorsun kenara. Bilmiyorum.

Gidecek başka yerin yoksa ve yine de gitmek istemiyorsan, kapıyı açmak öyle kolay ki! Acelen varsa ya da bekleyenin, anahtar çantanın ya da cebinin dipsiz derinliğine saklanıyor; nazlanıyor gibi. Çıt açıldı.

Takım elbisemi asmadan geçmedim salona. Annemin tavsiyesi. Küçücük yerde ütü de benim işim, temizlik de, yemek de. Canım hiç yemek istemiyor bugün. Yatağım, arkadaşım ve mütemmim cüzüm, üçlü koltuğuma uzanıp yastığın altına bıraktığım kumandayı alıyorum. Aynı yüzler, aynı tartışmalar, aynı espriler uzadıkça uzuyor sakız gibi. Yine de benim yaşadıklarımdan farklı. Ya da onlar yaşıyor, ben arafta tayin bekliyorum. Başka şehre gitsem, yine akacak mı kanım damarlarımda? Uğultu... Nefes alamıyorum, camı açıyorum.

Babamı mı arasam? Onun sesi de benden canlı çıkmıyor. Bana kızgın mı, aradığıma seviniyor mu anlamıyorum. Annem öldükten sonra, birkaç yüz kilometreyi aştı aramızdaki mesafe. Hep mi öyleydi, annemin elleri mi birleştiriyordu bizi hatırlayamıyorum. Son gidişimde, otogara girerken otobüsün camından izledim onu. Katıksızca yalnızdı. Ayaktaydı, kapıya dönüktü. Bekliyor muydu? Kaçıyor muydu? Yanımdayken hastalanmıştı annem, buna mı kızgındı ya da geciktiğim için? İncecik bir buz girmişti aramıza. Sarılsak, birkaç hıçkırık titretse omuzlarımızı, çatlayabilirdi belki.

Annem, evine döndükten sonra sürekli hastaydı. Teşhis konulamadan aylarca doktor doktor gezdi. Ben de geleyim, dediğimde, babanla hallederiz, sen izin alamazsın, diyordu. Uzak. İçimde kötü bir his vardı diyemem. Uzaktan neyin vehametini anlayabiliyoruz ki tam olarak? İşin acemiliği ile stresten, aramayı unuttuğum günler bile oldu.

Pankreas kanseriymiş. Her şey olmuş bitmiş. Sayılı günü kalmış. İzin istedim. Tek savcı olduğum için başka yerden görevlendirme yapılması gerekti. İki gün sonra ayrılabildim. O iki günün hesabını ne sorabiliyorum ne verebiliyorum. Hiçbir şeyi değiştirmeyeceğini bildiğim o iki günde bu evin hapishaneden farkı yoktu. Tecrübe etmiş oldum. Annemin pencere önüne koyduğu yarı kurumuş fesleğenin önünde volta attım mesela. Birkaç kez duvarı yumruklamış olabilirim, sonra elim acıdığı için yastığı. Fesleğeni koydum önüme, o iyileşirse annem de iyi olacakmış gibi suladım, kurumuş yapraklarını temizledim, toprağını havalandırdım. Gücümün yetmediği yerde yetene çabaladım. Fesleğen iyi şimdi.

Yirmi yedi gün yanında kaldık babamla. Annem her gün bize moral verdi, bizi birbirimize emanet etti. Ağrıları izin verdikçe o güldü, hastanede muhatap olduğu herkesi güldürdü, biz gülemedik. Keşke zorlasaydım kendimi. Surat asarak bekledik. Ölmesini. Fesleğen değildi annem. Aciz ve çaresiz olduğum gerçeği tokat gibi çarptı yüzüme. Cenaze izni bitince döndüm. Bir ay sonra Şule arayıp klasik ayrılık konuşmasını yaptı. Annemin ölümünü sindirmemi beklemiş. "Sorun sende değil, bende." Avukatlık yapacakmış, yurtdışı fırsatı varmış, benimle gezemezmiş. Gülüşünü unuttuğunuz insanı ağlatması kolay tabii. Son kez yüz yüze konuşalım, dedim. İl başsavcısı, yeni izin aldın, kimse oraya gelmek istemiyor, sorun oluyor, dedi. Peki, dedim. Geçip giden kötü günler bunlar. Ara ara yokluyor göğsümü.

Güzel zamanları hatırlatan müzikler var bir de, bazen iyi geliyor. Koltuğun ucuna ittiğim battaniyeye sarılıp dinliyorum. Aynı duygular kucaklamıyor, ama neye benzediklerini hatırlıyorum. Bebek gibi tortop oluyorum. Çekinmeden kabul edebileceğim bir parça merhamet diliyorum. Başımın okşanmasına, her şeyin düzeleceğini duymaya ihtiyacım var, unutulmadığımı, değerli olduğumu hissetmeye.

Tik tak. Kimse gelmiyor. Başımı, düştüğüm yerden kaldıramıyorum. Işığı kapatsaydım bari. Olsun, gözümü kapatınca her yer karanlık.

Gece boyu kar yağmış yeniden, dizlerime kadar geliyor sabah. Arabayı çalıştırmasam iyi olur. Zaten üç adımlık yol. Kara bata çıka geliyorum adliyeye. Neyse ki elektrik var, çay sıcak. Bugün gelen giden de olmaz, köy arabası çıkmaz bu havada.

Öğlen güneşi karın üstünde oynaşırken komutan arıyor. Komutan dediysem, başçavuş. En yüksek rütbeli kolluk amirimiz. Emniyet müdürünün zamansız tayininden sonra, tüm ilçe onun çöplüğü. Küçücük ilçenin tepesindeki, kartal yuvası dediği makamında, üst üste koyduğu minderlerin tepesinde dimdik oturan, heybetli olmaktan çok şirin bulduğum, kırk yaşlarındaki Heybet bey. Kaşları hep çatık ama esasen babacan, iyi huylu bir adam. Askerler her gün farklı bir yöresel yemek yapar burada. Bahçede tokat kebabı ocağı bile var. Erlerini hiç boş bırakmaz, hep çalıştırır. Askerin aklı değil bedeni çalışmalı, yoksa huzurla uyuyamaz, der. Haklı. Keşke beni de yorsa.

"Savcı bey, iyi günler. Nasılsınız?" Sesinde muzip bir ton var. Hayırdır?

"Teşekkür ederim komutan, iyiyim. Sizde ne var ne yok?"

"Valla savcım, biz çok şükür iyiyiz de," bıyık altından gülümsemeler…

"...?"

"Sizi biraz yoracağız. Hiç ölü muayenesi yapmamıştınız, değil mi?"

Bir saatin içinde otopsi tutanağı örneklerini yalayıp yutuyorum. Teorik olarak biliyorum, ama pratiğini ilk defa yapacağım. Katibe örnek tutanak hazırlatıyorum. Komutan güvenliği sağlayacak, doktoru da bizi de alıp olay yerine götürecek. İçim içime sığmıyor. Bir an beynim boşalmış gibi oluyor, tutanağı uzaktan görsem ezberim canlanıyor. Korkuyor muyum, yeni bir şey yapacağım için heyecanlı mıyım, birisi öldü diye üzülüyor muyum? Midem buruluyor. Rezil olmak istemiyorum, onu çok net biliyorum.

Adliyeye beş kilometre uzaktaki kartal yuvasından askerleri, iki kilometre uzaktaki sağlık ocağından doktoru alıp beş yüz metre uzaktaki olay mahalline erleri bırakmak ve neticeten adliyeye varmak tam iki saat sürüyor. Bürokrasi hep, temkinli adımlarla yürür. Neyse. Heyecanım yatıştı sayılır. Yine de paltomu unutuyorum.

"Adı Necati Kartal. Altmış sekiz yaşında. Annesi ile birlikte yaşadığı evin merdivenlerinden kayarak düşmüş, başını çarpmış."

Bu ismi hiç unutmayacağımı daha gelmeden biliyorum sanki.

Düzenimizi jandarma arabasına kurduk, müteveffanın kapısının hemen önüne. Annesini uzaklaştırmak istedik, ama gitmedi, bekliyor. Tutanak tanığı olarak onun ismini yazalım dedim. Katip, komşusunu yazdı. Sıkıntı yok. Vardır bir bildiği, benden tecrübeli.

Doktor, genç bir çocuk. Yeni mezun, belli. Yine de hevesli. O da kitap karıştırmış. Güzelce toparladı tutanağı. Bilseydim bu kadar telaşlanmazdım.

Müteveffanın grileşmiş saçı sakalı birbirine karışmış. Yine kurşuni renklerdeki üstü başı eski, ama temiz. Soyuyoruz. Bir zamanlar kilodan gerilmiş derisi, zayıf vücuttan kat kat sarkıyor. Derisi de mi grileşmiş? Ne kadar oldu ki öleli? Şaşırıyorum. Dövmeymiş. Beyaz sedyenin üzerinde, yetmiş yaşlarında, gri bir delikanlı yatıyor.

Annesinin bu halde görmesi içime batıyor. Gözüm, yaşlı kadını arıyor.

Kat kat çiçekli entarilerle kahverengi yün şalının altında saklanan ufak tefek yaşlı kadın, evin yanındaki elma ağacının altında iki büklüm. Kimse farkında değil. Üzülüyorum, yanına gidiyorum, kaldırmak istiyorum yerden. Elindeki pembe, solgun çiçekle zahmetle doğruluyor.

“Bak, marul çiçeği deriz biz buna. Çuha da derler. Güneşe aldanıp açmış, sonra da soğuk vurmuş. Herkes bir şeye aldanıyor. Ne vardı bekleseydi vaktini. “

Kadını kapının önündeki, süngeri pörtlemiş, eski sandalyeye oturtuyorum. Etrafta durmadan koşturan, ne yaptığını anlamadığım erlerin birinden su istiyorum. Necati’nin annesi bana mı, kendine mi bilmiyorum, anlatmaya devam ediyor. Bırakıp gitmeye gönlüm razı olmuyor, acısı tanıdık geliyor. Yanında dikiliyorum.

“Oğlum da gençliğine aldandı: burada yaşanmazmış. Babası olacak herif, bu kapıdan çıkarsan bir daha giremezsin, dedi. Bana hiç söylemedi, ama anladım ben; bir ay dayanabildi adam, İstanbul’a gitti oğlanın peşinden. Aradı, taradı, saklanmış bu, bulamadı. Döndüğünde gönlü kırıktı. Konuş, çatlayacaksın dedim. Yok. Sanki ben aynı acıyla kıvranmıyorum. Bir sarılıp ağlamadık birlikte. Ah ah... Altı ay yaşamadı sonra.”

Teyze nemlenen gözlerini şalının ucuyla silip devam ediyor.

“Ben bekledim. Bekledim.

Yalnızlık ne demek ben bilirim. Dönerse açık bir kapı bulsun, dedim. Tek evladım...”

Necati onu unutmadıklarını, beklediklerini biliyor muydu? Bilmese dönmezdi. Kıskanıyorum. Bacaklarım zonkluyor. Omzuna tutunuyorum, o fark etmiyor. İçini akıtıyor beyaz kara.

“Bir yıl olmadı döneli. Elli yıl sonra. Benim büyüttüğüm çocuk değildi gelen. Ne yaşadıysa yorulmuş, dinlenmeye gelmiş. Hiç anlatmadı. Yalnızlık kalbini dondurmuş. Elini tuttum sadece. Yedirdim, içirdim, pakladım. Belki gönlü ısınır da bana yoldaş olur dedim. Çıkar o düştüğü karanlıktan. Kaldır kafanı bir bak! Eninde sonunda güneş açardı be oğlum.”

Teyze artık hıçkırarak ağlıyor.

“Yok! Ölümü beklemeye gelmiş buraya. Gözünü açıp beni göremeden, gitti yine. Ben nereye gideyim şimdi?”

Doktor bey, ölüyü bırakmış, teyzenin gözünü açmaya çalışıyordu. Kolonya bulundu, buz gibi ellerini, şakaklarını ovaladık. Omuzlarından sarstık. Oğlu için değil, kendisi için ağlıyordu artık. Gözünü açmadı tekrar. Kucaklayıp araca koydular kadını. Erlerden biriyle, cenazeyi olduğu gibi, çıplak halde karın üstüne indirdik. Hasta da hızlıca komşu ilçedeki hastaneye yollandı.

Kapının önünde, çıplak cenazeyle komutan, ben ve birkaç er kaldık. Kimse konuşmadı.

Kar yeniden başlıyor. Dingin, küçük taneler uçuşuyor etrafta. Ağladığımı gizleyebilirmiş gibi başımı göğe kaldırıyorum. Sıcak yaşlar, kar tanelerini eritiyor. Donmuş olan her şey çözülecek, hatırlıyorum. Unutulmuş olan benim, ya benim unuttuklarım?

Komutan, gitmeden araçtan aldığı kamuflajlı parkayı omzuma atıyor. Katibim düzenlediği tutanağı imzalatmaya geliyor. Komşular sağa sola seyirtiyor, dedikodu yapıyor. Hayat, bizim için öylece devam ediyor. Üşüsek de.

Soğuk. Buz gibi. Etrafa bakıyorum. Sandalyenin yanına düşmüş, annesinin yün şalını alıp Necati Kartal’ın üstüne örtüyorum.

YARGI MENSUPLARI İLE MAHKEME KARARLARININ BASIN YAYIN YOLUYLA ELEŞTİRİLMESİ

Asım EKREN
Cumhuriyet Savcısı

Basın özgürlüğünün öne sürüldüğü veya uygulandığı yerde bunun kaçınılmaz sonucu olarak kişilik hakları karşımıza çıkıyor. Basının; bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama ve eser oluşturma hakkının karşısında kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı bulunuyor.

Basın özgürlüğü ve kişilik haklarının çatıştığı hallerde belirli ölçüde basın özgürlüğüne üstünlük tanınmış ise de kişilik haklarının korunması da önemli görülmüş ve mümkün olduğunca "adil denge" bakışıyla hareket edilmesi benimsenmiştir.

Bir basın yayın faaliyetinin hukuka uygun sayılabilmesi için bunun gerçek ve güncel olması, verilmesinde veya açıklanmasında kamunun ilgisi ve yararının bulunması, açıklanış şekli ile konusu arasında düşünsel bir bağın bulunması gerektiği hususu neredeyse tartışmasız kabul görmüştür. Bu dört unsurun da bir arada olması ve yayının, halkı kin-düşmanlığa sevk ve şiddete teşvik etmemesi, nefret veya ayrımcılık içermemesi, suçu ve suçluyu övmemesi, terör veya ayrılıkçı hareketleri övmemesi, meşrulaştırıp yüceltmemesi, başkalarının kişilik haklarını, onur, şeref ve saygınlığını, hakaret, sövme veya benzer yollarla zedelememesi şartıyla yayın, hukuka uygun sayılır. Hatta bu hallerde basın dışı bir olaydaki davranış biçimi, normal şartlar altında hukuka aykırılık oluştursa bile bu davranış, eğer basın özgürlüğü çerçevesinde kabul edilebilen bir durum içinde ise hukuka uygun olduğu kabul edilmiştir (Asım EKREN, Düzeltme ve Cevap, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2021).

Yüksek yargı kararlarında kamu görevlileri içinde yargı mensupları ayrı olarak değerlendirilmiştir. Prensip olarak yargı mensuplarının da eleştirilebileceği ancak yargıya olan güvenin sarsılmasına yol açabileceği gerekçesiyle eleştiri sınırı, diğer kamu görevlilerine göre daha dar tutulmuştur. Bunların, karşı cevap olarak tartışmaya girmelerinin yargıya olan güveni sarsabileceği, bu nedenle mümkün olduğunca kararlarıyla konuşmaları gerektiği, ağır eleştiri veya polemiklere konu edilmemelerinin yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması açısından önemli olduğu vurgulanmıştır (AİHM, Von Hannover-Almanya, 07.02.2012, 40660/08, 60641/08).

Anayasa'da ve ilgili mevzuatında düzenlenen ifade özgürlüğü ile bu özgürlüğün en önemli ve özel hali olarak uygulamada benimsenen basın özgürlüğünün esas olduğu, bu özgürlüğü sınırlamanın ise ancak yasada sayılan hallerde, istisnai ve dar yorumlanması suretiyle olabileceği kabul edilmiştir.

KAMU GÖREVLİSİ YARGI MENSUBU KAVRAMI

"Yargı görevi yapan" tanımı, 5237 Sayılı TCK'da adli ve idari yargıda görev alan kişilere verilen genel bir isimdir. Yüksek mahkemeler, adli ve idari mahkemelerin üye ve hâkimleri, savcılar ve avukatlar, doğrudan yargılama faaliyetlerini yürüten veya bu süreçte yer alan kişilerdir. Bu kişiler, yargılama süreçlerinin tarafsız, adil ve hızlı bir şekilde yürütülmesinden sorumludur. Yargı görevi yapan kişiler, toplumun adalet ihtiyacını karşılamakla yükümlü oldukları için önemli bir role sahiptirler. TCK, yargı görevi yapan kişilere karşı

işlenen suçlara yönelik özel hükümler içermektedir, bu da yargılama süreçlerinin ve adaletin sağlanmasının önemini vurgular.

TCK'nın tanımları düzenleyen 6/1-c. maddesinde kamu görevlisi; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi olarak ifade edilmiştir. Esasında bu geniş kavram içinde değerlendirme imkânı olmasına rağmen aynı fıkranın (d) bendinde "Yargı görevi yapan" deyiminin neyi ifade ettiği ayrıca düzenlenmiştir. "Kamu görevlileri" kavramının tam dışında yer almasalar da kanun koyucu, "yargı mensubu" olarak sayılan sıfattaki kişilerin biraz daha ayrı bir konumda olduklarını tercih etmiştir.

Bu durum, yani tanımların kısmen farklılığına paralel olarak bir kısım suçlarda da genelden farklı özel düzenlemeleri beraberinde getirmiştir. Örneğin; görevi yaptırmamak için direnmeye dair TCK'nın 265/1. maddesinde genel olarak kamu görevlisine karşı görevini yapmasını engellemek suçu yer alırken aynı maddenin 2. fıkrasında bu suçun yargı görevi yapan kişilere karşı işlenmesi hali ağırlatıcı neden olarak görülmüştür. Yine TCK'nın 252/7. maddesine göre rüşvete konu olan kişinin yargı görevi yapan kişi olması hali de ağırlatıcı nedendir.

İLGİLİ MEVZUAT

Yargı mensubunun basın yayına konu edilmesi suretiyle eleştirilmesi, bu nedenle olası kişilik hakları ihlalinin olup olmadığının ölçülerine, kapsamına ve sınırına baktığımızda aşağıdaki maddelerin neredeyse doğrudan ilgili olduğunu söylemek mümkündür:

1. Anayasa'nın düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetini düzenleyen 26. maddesinin 1. fıkrasında ifade özgürlüğünün esas olduğu, bu özgürlüğün kapsamı belirtilirken 2. fıkrasında ifade özgürlüğünü sınırlama nedenleri arasında yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amacı da sayılmıştır.

2. Anayasa'nın basın özgürlüğüne dair 28/1. maddesinde basının hür olduğu, sansür edilemeyeceği, basımevi kurmanın izin alma ve mali teminat yatırma şartına bağlanamayacağı düzenlenmişken devamında "Yargılama görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesi için, kanunla belirtilecek sınırlar içinde, hâkim tarafından verilen kararlar saklı kalmak üzere, olaylar hakkında yayım yasağı konamaz." hükmü de bir yönüyle bunu vurgulamıştır. Çünkü normal şartlar altında yayın yasağı konulmayacağı ancak yargılama görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesi için, kanunla belirtilecek sınırlar çerçevesinde istisnai hallerde yayın yasağı konulabileceği belirtilmiştir.

3. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) ifade özgürlüğüne ilişkin 10. maddesinin 1. fıkrasında bu özgürlüğün esas olduğu belirtilirken, 2. fıkrasında üye devletlere bu özgürlüğe meşru bir şekilde müdahalenin yapılabileceği şartlar içinde yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması da sayılmıştır.

4. Basın Kanunu'nun basın özgürlüğü hakkındaki 3. maddesinde de bu özgürlüğün esas olduğu belirtildikten sonra yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması amacıyla sınırlanabileceği düzenlenmiştir.

AİHM, AYM VE YARGITAY KARARLARI

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Anayasa Mahkemesi (AYM) ve Yargıtay kararlarında yapılan hukuki değerlendirmelerde yargı görevi yapan kişilerin basın yayın yoluyla eleştirilmesiyle ilgili diğer kamu görevlilerine göre daha dar yorumlar yapılarak korunmaları gerektiği

belirtilmiştir. Yargının özel konumu ve hassasiyeti nedeniyle polemiklerin içine çekilmemesi ve mümkün olduğunca tartışmalardan uzak tutulması amaçlanmıştır. Yargı mensupları kararlarıyla konuşmalıdır. Basınla, şahıslarla ve hükûmet üyeleriyle tartışmalarında itibarları sarsılabilir, kamuoyu nezdinde kendilerine ve bunun sonucu olarak da yargıya duyulan güven azalabilir. Buna rağmen yargı kararları belli ölçülerde eleştiriye açık olmalıdır.

AYM kararlarına göre adalet sisteminin düzgün işlemesi için, kamu görevlileri olan hâkim ve savcılarla yüksek mahkeme üyeleri de diğer kamu görevlileri gibi kamunun güvenine sahip olmalıdırlar (AİHM, Saday-Türkiye, B. No: 32458/96, 30/3/2006, §.33 ilamına atıf yapılmıştır). Bu sebeple adalet sisteminde görev alan hâkim ve savcılarla birlikte diğer yargı çalışanlarını asılsız suçlamalardan korumak Devletin görevlerindendir. Demokratik bir toplumda, bireylere, yargı sistemi ve ona dâhil olan kamu görevlilerini eleştirme ve onlar hakkında yorum yapma hakkı tanınmış olmakla birlikte, bu eleştirilerin kişilerin şeref ve itibarlarının korunmasını isteme haklarını ihlal eder boyuta ulaşmaması gerekir. (AYM, 5.11.2015, B. No: 2014/4479, §.38; 8.9.2015, B. No: 2013/9285, §.56; 7.7.2015, B. No: 2014/565, §.57; 20.05.2015, B. No: 2013/2060, §.32; 5.11.2015, B. No: 2014/4479, §.38; 8.9.2015, B. No: 2013/9285, §.56; 7.7.2015, B. No: 2014/565, §.57; 20.05.2015, B. No: 2013/2060, §.32).

AYM'nin bir kararına göre, savcılar da yargı temsilcisi olarak adalet sisteminin düzgün işlemesi için görev yapan kamu görevlilerinden olup diğer kamu görevlileri gibi kamunun güvenine sahip olmalıdırlar. Bu sebeple adalet sisteminde görev alan savcılarla birlikte hâkimleri ve diğer yargı çalışanlarını asılsız suçlamalardan korumak devletin görevlerindendir. (AYM, 10/1/2018, B. No: 2014/2170, §.22; AİHM, Saday-Türkiye, B. No: 32458/96, 30/3/2006, § 33; Schöpfer-İsviçre, B. No: 56/1997/840/1046, 20/5/1998, § 29, 33; AİHM, Perna-İtalya, B. No: 48898/99, 6/5/2003, §§.13, 47; Kalka-Polonya, B. No: 43425/98, 27.5.2003, §.41, 42 sayılı kararlara atıf yapılmıştır).

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararlarında atıf yapılan AİHM kararına göre, demokratik bir toplumun hayat mekanizmalarından olan yargı sisteminin işleyişine ilişkin konular kamusal menfaatlerin alanında kalır. Bu kapsamda yargının toplum için özel rolü dikkate alınmalıdır. Adaletin garantörü olan ve hukukun üstünlüğünün egemen olduğu bir devlette hayati bir işlev gören yargı, görevlerini başarıyla yapabilmek için kamu güvenine ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle bu güveni ciddi bir şekilde zarara uğratabilecek temelsiz saldırılara karşı -özellikle hâkimlerin kendilerini hedef alan eleştirilere karşı cevap vermelerine engel olan bir sağduyuya sahip olma yükümlülükleri göz önünde bulundurulduğunda- onları korumak gerekebilir. Ancak -temelsiz ve ağır biçimde yaralayıcı saldırılar bir kenara bırakılırsa- yargı görevlileri de kabul edilebilir sınırlar içindeki eleştirilere sadece teorik ve genel olarak değil şahsen de konu olabilirler. Bu kişilerin görevlerini ifa ederken kendilerine yönelik kabul edilebilir eleştirinin sınırları sıradan bir vatandaşa kıyasla daha geniştir. (HGK, 01.11.2022, E.2020/31119, K.2023/989; 13.02.2020, E.2017/4-2338, K.2020/140; AİHM, Morice/Fransa, 23.04.2015, B. No: 29369/10 kararına atıf yapılmıştır).

AİHM'in yargının otoritesi ve tarafsızlığına ilişkin içtihatları, yargının özel bir korunmaya sahip olmakla birlikte, bir fanus içinde işlemediğini ve adaletin sağlanması ile ilgili sorunların kamusal tartışmanın bir parçası olabileceğine işaret etmektedir (4. CD, 16.03.2023, E. 2021/12555, K.2023/19737).

Yargıtay'ın, AİHM'in örnekleri verilen yukarıdaki kararlara atıf yaparak yargı mercilerinin manevi şahsiyetinin korunması gerektiğine ilişkin istikrar kazanmış kararları mevcuttur (HGK, 10.12.2014, E.2013/4-1300, K.2014/1017; 20.02.2008, E.2008/4-158, K.2008/154; 07.02.2007, E.2007/4-23, K.2007/51; 02.05.2007).

"Davacının hâkim olarak görev yaptığı, görevi kapsamında incelediği dosyalarda aynı bilirkişiyi görevlendirdiği, dava konusu haberlerde 'dosyaların aynı bilirkişiye gönderilmesi, rant elde edilmesi, adam kayırma' gibi ifadelerin yer aldığı, söz konusu yayınlarda davacının işaret edildiği, dolayısıyla matufiyet şartının gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Diğer yandan, dava konusu haberlerde yer alan bir kısım ifadenin yargı mensubu olan ve en üst derecede korunması gereken davacıya karşı, özle-biçim arasındaki dengeyi aşacak şekilde, bir kısım ifadenin ise suç isnadı oluşturacak şekilde kullanıldığı anlaşılmaktadır. Şu durumda, dava konusu haberler ile davacının kişilik hakları ihlal edildiğinden davacı lehine uygun bir miktar manevi tazminata hükmedilmesi gerekirken; mahkemece davanın reddine karar verilmesi doğru olmamıştır. Kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir.'' (4. HD, 15.01.2019, E.2016/5233, K.2019/88).

Yine Yargıtay 4. Hukuk Dairesi kararında "... dava konusu haberlerde yer alan bir kısım ifadenin yargı mensubu olan ve en üst derecede korunması gereken davacıya karşı..." ibareleri kullanılmıştır (Asım EKREN, Haberlere Karşı Yasal Haklar, İstanbul, Aristo Yayınevi, 2020, 3. Baskı).

İlk derece mahkemesinin yargı mensubunun, basın yoluyla kişilik haklarının ihlali nedeniyle tazminat talebinin reddine dair kararın temyizi üzerine verilen Yargıtay kararına göre, şu halde yayında, davacıların da içinde yer aldıkları anılan Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararına karşı oy yazan üyelerin ilmi ve hukuki niteliği olan gerekçeler yerine ideolojik saplantılarını ortaya koydukları, tarafsız, hukuku evrensel değerlere göre özgürlükçü biçimde yorumlama yeteneğine sahip olamadıkları, kısa süre içinde tasfiye edilecekleri ileri sürülerek hakaret edilmiş, toplumun belli bir kesimine karşı hedef olarak gösterilmek suretiyle kişilik haklarına saldırıda bulunulmuştur. Bu yüzden davacılar lehine uygun miktarda manevi tazminat takdiri gerekirken, davanın reddine karar verilmesi doğru olmadığından kararın bozulmasına karar vermek gerekmiştir (4. HD, 15.02.2007, E.2006/1850, K.2007/1687). Dairenin bu bozma kararına direnilmesi üzerine HGK'nın 06.12.2006 gün ve E:2006/4-763 K:2006/770; 07.02.2007 gün ve E:2007/4-23 K:2007/51; 02.05.2007 gün ve E:2007/4-224 K:2007/228 sayılı kararlarında da aynı ilke benimsendiğine ve dava konusu yayının içeriği, kullanılan söz ve ifadeler itibariyle hukuka aykırılık ve davacılar yönünden matufiyet unsuru gerçekleştiğine göre, Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır (HGK, 20.02.2008, E.2008/4-158, K.2008/154).

Yine Yargıtay kararında, sanığın duruşma sırasında hâkime "lan" demesi hakaret olarak kabul edilmiştir (4. CD, 09.02.2023, E.2020/31119, K.2023/989). Söz konusu karardaki eylem basın yayın aracılığıyla işlenmediği gibi yargı mensubunun korunması gerektiği gerekçesine de dayanmamıştır. Ancak görevli polis memurlarına karşı söylendiği belirtilen bir başka kararda ise aynı laf nedeniyle hakaret suçundan verilen mahkumiyet kararı, kaba ifade ve ağır eleştiri niteliğinde olduğu gerekçesiyle suçun unsurlarının oluşmadığından bozma kararı verilmiştir (18.CD, 31.05.2016, E.2015/21724, K.2016/11940). Her iki olayda söylenen sözlerin dışa yansıması itibariyle birbirine çok yakın olmasına rağmen kuvvetle muhtemel Yargıtay, olaylar öncesi ve esnasındaki gelişmeler ile müştekilerin davranışlarının etkisi ve sair halleri bir bütün olarak değerlendirmek suretiyle nitelendirme yapmıştır.

Yargıtay, bu yöndeki kararlarında genelde kendi değerlendirmeleriyle birlikte AYM ve AİHM kararlarına atıf yapmıştır.

AİHM uygulamalarında ifadenin yönetildiği kişi ya da kurum bakımından en çok korunan kişi-meslek grubu, yargı mensubu ile sade vatandaşlardır. En az korunan ise politikacılar ve devlet-hükûmet başkan ya da üyeleridir.

"Yargı erkinin otoritesi" deyimi ise mahkemelerin hak ve yükümlülüklerin tespiti ve uyuşmazlıkların çözümünde halkın kabul ettiği anlamıyla uygun birer organ oldukları düşüncesini içerir. Dahası halkın büyük bir kısmı bu işleri yerine getirmelerinden dolayı yargı organlarına saygı duyar ve güvenir. İşte bu saygı ve güvenin kırılmaması için yargıyı ciddi temeli olmayan yıkıcı saldırılara karşı korumak gereklidir (AİHM, Sunday Times-Birleşik Krallık, 6538/74, §.55) Bu kararla "yargı organı" kavramının adalet mekanizması veya devletin yargısal kolunu ve bunlara ek olarak yargısal görevlerini yerine getiren hâkimleri kapsadığına hükmedilmiştir.

AİHM, Sunday Times/ Birleşik Krallık davasında varılan hükme göre, mahkemelerin bir fanus içinde çalışamayacaklarına dair genel bir kabul bulunmaktadır. Anlaşmazlıkların çözümü için bir forum oldukları halde bu, uzmanlaşmış gazetelerde, genel olarak basında ya da geniş anlamda kamuoyunda olmak üzere başka yerlerde de uyuşmazlıkların önceden tartışılamayacağı anlamına gelmez. Öte yandan, kitle iletişim araçlarının, adaletin düzgün bir şekilde uygulanması için dayatılan sınırları aşmamakla birlikte; mahkemeler önünde görülen konularda, kamu yararına olan diğer alanlarda olduğu gibi, konuyla ilgili bilgi ve fikir aktarma yükümlülüğü de bulunmaktadır. Sadece basının bu gibi bilgi ve fikirleri verme yükümlülüğü yoktur; aynı zamanda halk da bunları alma hakkına sahiptir. Eğer uyuşmazlıkta ortaya çıkan sorunlar, halkın peşin hükümlere varmasına yol açacak bir biçimde açığa vurulacak olursa, mahkemeler kendilerine duyulan saygı ve güveni kaybedebilirler. Ayrıca halkın, basın ve yayın organlarında sahte yargılamaları düzenli olarak görmeye alışmasının, mahkemelerin hukuki uzlaşmazlıkların çözümü için uygun bir forum oldukları anlayışına karşı uzun dönemde kötü sonuçlar doğurabileceği gözden uzak tutulamaz (AİHM, Sunday Times-Birleşik Krallık, 26.04.1979, 6538/74, bu karara 4. CD, 09.02.2023, E.2020/31119, K.2023/989 (karşı oy gerekçesinde); 12. CD, 21.12.2022,

E.2020/9565, K.2022/10257; 29.06.2022, E.2020/12479, K.2022/5270; 17.01.2018, E.2017/1828, K.2018/544 sayılı ilamlarında atıf yapılmıştır).

Bir başka kararda basının bir hukuk devletinde çok önemli bir rolü ve görevi olduğu açıktır. Halkı ilgilendiren konulardan birisi de kuşkusuz bütün demokratik toplumlar için temel bir kurum olan yargının işleyişidir. Basın, hâkimlerin yüksek sorumluluklarını kendilerine verilen göreve uygun olarak yerine getirip getirmedikleri konusunda bilgi almak için temel bir araçtır. Bu bağlamda görülmekte olan ya da sonuçlanmış bir dava hakkında basının bilgi vermesinin engellenmesi ifade özgürlüğüne ağır bir müdahale oluşturur. Diğer yandan, yargı erkine demokratik toplumlarda verilen özel görev de dikkate alınmalıdır. Adaletin güvencesi ve hukuk devletinin asli değeri olarak yargı, halkın güvenine ihtiyaç duyar. Yargıcın görevini ve mesleki sorumluluklarını yerine getirirken kendini ifade edemediğinden yargıyı temeli olmayan yıkıcı saldırılara karşı korumak gerekebilir (AİHM, Prager ve Oberschlick, 15974/90 ,§.3).

Benzer nitelendirmelerin yapıldığı bir başka kararda mahkemelerin bir boşluk içinde çalışmadığı genel olarak kabul gören bir olgudur. Mahkemeler, uyuşmazlıkların çözülmesi için birer forum işlevi görmekle birlikte bu söz konusu uyuşmazlıkların önceden uzmanlık dergileri, basın, kamuoyu ya da başka yerlerde tartışılamayacağı anlamına gelmez. Ayrıca yargının düzgün işleyişinin gereklerinin belirlediği sınırları aşmamakla yükümlü olmakla birlikte kamu yararını ilgilendiren başka alanlarda olduğu gibi mahkemelerin gördüğü davalar konusunda da bilgi vermek ve fikirleri yaymak kitle yayın organlarının görevleridir. Sadece medyanın bu tür bilgi ve fikir yayma görevi yoktur; halkın da bunlara ulaşmak hakkı vardır ancak bu özgürlük, hâkimin kişilik haklarına yönelik saldırı niteliğinde olmamalıdır. Hâkimin yaptığı yargısal faaliyet hukuki dayanakları ile birlikte sert de olsa eleştirilebilmeli ancak kişiliğine yönelmemelidir. Hâkimin toplum nazarında bağımsızlığını ve tarafsızlığını yıkıcı ciddi temeli olmayan saldırılara karşı korunması zorunludur (AİHM, Nikula-Finlandiya, 31611/96).

Hâkimlerin eleştirilmemesinin savunulması elbette mümkün değildir. Böyle bir savunma, ayrıcalıklı bir kesim oluşturur ki bu hukuk sistemi tarafından kabul edilemez. Elbette dayanaksız iddialar ortaya atmadan ve hâkime şahsen saldırmadan da eleştiri getirilebilir. Ayrıca seçilen yargılama usulü ve verilen karar sert bir şekilde eleştirilebilir ki hâkimler bunu hoşgörü ile karşılamalıdır. Şu unutulmamalıdır ki resmi memurlara karşı kabul edilebilir eleştiri sınırlarının sade kişilere göre daha geniş olduğu tartışmasızdır ancak bu memurların davranışlarının tıpkı politikacılar gibi sürekli denetim altında olacağı ve bu nedenle her türlü eleştiriye göğüs germeleri gerektiği anlamına gelmemektedir. Aksine görev başındaki memurların özellikle hâkimlerin sözlü hakaret mahiyetindeki saldırılara, toplum nazarında tarafsızlığını zedeleyecek soyut iddialara karşı korunması gereklidir. (AİHM, Barfod-Danimarka, 11508/85, §.33)

Yargının otoritesini ve tarafsızlığını korumak gerekçesiyle kişilik haklarına saldırı niteliğindeki ifadenin kısıtlanmasına ilişkin AİHM'in emsal kararlarından biri Nikula/Finlandiya kararıdır. Bayan Nikula şehir mahkemesinde okuduğu bir bildiride, savcı Bay T.'yi, delillerin kanuna aykırı sunulması ve manipüle edilmesindeki rolü için eleştirmiştir. Bay T. tarafından başlatılan özel bir yargılamayı takiben, Bayan Nikula 1994 yılında yeterli bilgi sahibi olmaksızın kişilik haklarına saldırıdan mahkum edilmiştir. 1996 yılında Yüksek Mahkeme ceza mahkumiyetini onamış ancak cezayı sadece zararın ve masrafların ödenmesi ile sınırlamıştır. Nikula davasında verilen emsal karar, bir avukatın müvekkilini savunması sırasında savcının mahkemedeki tutumunu eleştirme özgürlüğünü ortaya koymaktadır. Avukatların özel statüsü, kamuoyuyla mahkemeler arasında aracı olarak yargılamanın yürütülmesinde onlara merkezi bir konum bahşetmektedir. (AİHM, Schöpfer-İsviçre, 20.05.1998, 25405/94: Bu karara 18. CD, 30.03.2016, E.2015/28029, K.2016/6453; 30,03.2016, E.2015/28029, K.2016/6453; 30.11.2015, E.2015/9399, K.2015/12215; 30.09.2015, E.2015/8975, K.2015/6268 sayılı ilamlarda atıf yapılmıştır. AİHM, Nikula-Finlandiya, 21.03.2002, 31611/96, §. 45, 46, 49: Bu karara AYM, 27.12.2017, B. No: 2014/15001, §.29 sayılı ilamda atıf yapılmıştır).

Başvurucunun sunduğu görüşler, hâkim veya savcının medyada dile getirdiği eleştirilerin aksine, mahkeme salonuna hasredilmişti. Avukatın savcıya yönelik eleştirilerinin bir ex post facto incelenmesine ilişkin bir tehdit, savunma avukatının müvekkillerinin menfaatlerini savunma görevini şevkle yerine getirmesi ile güçlükle bağdaşmaktadır. Bir savunma argümanının değerlendirilmesi, cezai yaptırımın veya uğranılan zarar ya da ortaya çıkan masrafı karşılamak için tazminat ödeme yükümlülüğünün potansiyel "caydırıcı etkisi"nden etkilenmemelidir. (AİHM, Nikula-Finlandiya, 21.03.2002, 31611/96: Bu karara 4. CD, 08.122022, E.2022/11338, K.2022/24912; 12.04.2022, E.2021/39922, K.2022/9818; 27.10.2020, E.2020/18492, K.2020/14009; 11,01,2016, E.2015/30945, K.2016/113; 10.11.2015, E.2015/8708, K.2015/10722; 09,06.2015, E.2015/1801, K.2015/2438 sayılı ilamlarda atıf yapılmıştır. AİHM, Morice/Fransa, 23.04.2015, B. No: 29369/10, §. 134-139 sayılı kararında, avukatların mesleklerinin icrası sırasındaki ifade özgürlüklerine yönelik olarak AİHM, 21.03.2002, Nikula-Finlandiya, 31611/96, §§.45, 46, 49 kararındaki benzer değerlendirmelerle karar verilmiştir. Bu karara AYM, 27.12.2017, B.No: 2014/15001, §.30 sayılı ilamda atıf yapılmıştır.).

Savcı tarafından tanıklık yapmak için mahkemeye bir kişinin çağırılması işlemini "manipülasyon ve kanıtların

yasadışı yollarla sunulması" olarak nitelendirmesi nedeniyle, başvuran hakkında, yargılama sırasında kullandığı ifadelerden ötürü hakaret davası açılarak para cezasına çarptırıldığı Nikula-Finlandiya davasında, AİHM, resmi görev yapan memurlara karşı kabul edilebilir eleştiri sınırlarının sade kişilere göre daha geniş olduğunu, ancak bu memurların davranışlarının, tıpkı politikacılar gibi, sürekli denetim altında olacağı ve bu nedenle her türlü eleştiriye göğüs germeleri gerektiği anlamına gelmediğini, aksine görev başındaki memurların sözlü hakaret mahiyetindeki saldırılara karşı korunması gerektiğini yinelemiştir. Bununla birlikte AİHM'e göre, bu davada hakaret içeren bir saldırı söz konusu değildir. Başvuranın temel eleştirisi, sert de olsa, savcının dava devam ederken seçtiği yöntem hakkındadır. Dolayısıyla, savcının mesleki veya diğer nitelikleri hedef yapılmamıştır. Bu nedenle AİHM'e göre, savcı bu eleştirileri hoşgörü ile karşılamalıdır. AİHM, ayrıca, içtihadındaki sonucuna ulaşırken, ifadelerin medya önünde değil, sadece duruşma salonunda söylenmiş olduğunu da özellikle vurgulamıştır. Nitekim AİHM'e göre ancak çok istisnai hallerde savunma avukatının ifade özgürlüğüne getirilen bir sınırlama kabul edilebilecektir. (AİHM, Nikula-Finlandiya, 21.03.2002, 31611/96: Bu karara Yargıtay 4. CD, 13.06.2023, E.2021/12555, K.2023/19737 (karşı oy gerekçesinde);08.12.2022, E.2022/11338, K.2022/24912; 18.CD, 15.02.2018, E.2016/3577, K.2018/1836; 23.11.2016, E.2015/34046, K.2016/18082 sayılı ilamlar ile AYM'nin 27.12.2017, B. No: 2014/15001, §.29-30 sayılı ilamda atıf yapılmıştır).

Prager and Oberschlick davasında mahkeme, başvurucuların yazıp yayımladıkları "Dikkat! Acımasız Hâkimler!" başlıklı makale dolayısıyla konuyu incelemiştir. Makale, ceza hâkimlerinin sanıklara "zaten suçluymuşlar gibi" davrandıklarından, kaba ve zorba olduklarından, bu tür durumları alışkanlık haline getirdiklerinden bahsetmektedir. Ayrıca hâkim J. ile ilgili, doğrudan kişinin şahsına yönelik sert ifadeler makalede yer almaktadır. Mahkeme olayı hem "kişilerin hakları ve saygınlığı", hem de "yargı organının otorite ve tarafsızlığının sağlanması" açısından incelemiştir. Bu kapsamda mahkeme, başvurucunun gerek genel olarak, gerekse hâkim J. ile ilgili ileri sürdüğü bu sert ifadelerin kişilerin onur ve saygınlığına halel getirmekle kalmayıp, yargı organının bütünlüğü ve toplumdaki güvenini de baltaladığını tespit etmiştir. (AİHM, Prager ve Oberschlick-Avusturya, 26.4.1995, B. No: 15974/90: bu karara 4. CD, 09.02.2023, E.2020/31119, K.2023/989; 19. CD, 03.05.2018, E.2017/6373, K.2018/5569 sayılı ilamlarda atıf yapılmıştır).

AİHM, Skalka-Polonya kararında mahkemeler de birer kamu kurumu olduklarından, eleştiri ve denetlemeden muaf değildirler. Ancak eleştiri ile hakaret-aşağılama arasında açık bir ayrıma gidilmelidir. Eğer bir ifadenin tek amacı mahkemelere ya da mahkeme üyelerinden birine hakaret etmek ise orantılı bir ceza 10. maddeyi ihlal etmez. Mahkemeye göre, mevcut olayda başvurucu hedef aldığı makam ya da kişi ile ilgili hiçbir somut eleştiri ya da şikayetten söz etmemiştir. Sinir ve üzüntüsünü sert bir şekilde ifade etmiş, ancak buna yol açan durumlardan bahsetmemiştir. Ayrıca, başvurucu "aptal, soytarı" gibi kelimeler kullanmıştır. Mevcut olayın şartları altında mahkeme, tartışma konusu müdahale ile korunan menfaatin, ifade özgürlüğüne getirilen sınırlamaları haklı göstermek bakımından yeterince önemli olduğunu düşünmektedir. Sonuç olarak, hem kurum olarak mahkemeyi hem de adı belirtilmeden bir hâkimi küçük düşürene uygun bir ceza verilmesi, Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlaline yol açmayacaktır. O halde bu davadaki sorun, başvurucunun bölge mahkemesine gönderdiği mektuptan dolayı cezalandırılması gerekip gerekmediği değil, sorun, cezanın Sözleşme'nin 10. maddesi bakımından uygun veya "gerekli" olup olmadığıdır. Mahkemeye göre sekiz aylık hapis cezası, orantısız bir şekilde serttir. İlke olarak cezayı saptamak ulusal mahkemelerin yetkisinde olsa da, olayın şartları içinde, bu mahkemenin orantılılık ilkesinin uygulanmasını sağlamak zorunda olduğu ortak standartlar vardır. Bu standartlar ise suçun ağırlığı, suç fiilin ağırlığı ve işlendiği iddia edilen suç fiillerinin tekrarlanmasıdır.

Mahkemeye göre olayda uygulanan cezanın ağırlığı, suç fiilinin ağırlığını aşmaktadır. Bu fiil yargı organına aleni ve bütüncül bir saldırı değil, fakat halkın haberinin olmadığı karşılıklı bir mektuplaşmadır. Dahası suçun ağırlığı, başvurucuya uygulanan cezayı haklı kılacak ölçüde değildir. Ayrıca bu, başvurucunun kabul edilebilir eleştiri sınırlarını aştığı ilk olaydır. Bu nedenle, daha az bir ceza haklı görülebilecek olduğu halde, ulusal mahkemeler ifade özgürlüğünün "gerekli" istisnasını oluşturan sınırın ötesine geçmişlerdir. Bu nedenlerle Mahkeme, Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (AİHM, Skalka-Polonya, 27.05.2003, B. No: 43425/98: 4. CD, 16.03.2023, E. 2021/12555, K.2023/19737; 09.02.2023, E.2020/31119, K.2023/989 sayılı ilamların karşı oy gerekçesinde de yer almıştır).

AİHM'e intikal eden bir İtalyan yargı mensubunu "mutlak bağlılık yemini yapmış"a benzetilerek siyasi militanlıkla suçlayan bir gazetecinin hakaretten mahkum edilmesinin, kullanılan beyanın içeriğinin sembolik olduğu ve savcının siyasi militanlık yaptığı hakkında eleştirel bir görüş açıklaması olduğu, yargı mensuplarının temelsiz saldırılara karşı korunması gerekmekle birlikte kendilerine verilen görevi gereği gibi yerine getirip getirmedikleri konusunda halkın ve politikacıların görüş sahibi olmasının yollarından birisi de basın olduğuna karar verilmiştir (AİHM, Perna-İtalya).

Adaletin teminatı olan ve hukukun üstünlüğünün egemen olduğu bir devlette hayati bir işlev gören yargı, görevlerini başarıyla yapabilmek için kamu güvenine ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle bu güveni ciddi şekilde zarara uğratabilecek temelsiz saldırılara karşı -özellikle kendilerini hedef alan eleştirilere karşı cevap vermelerine engel olan bir sağduyuya sahip olma yükümlülükleri göz önünde bulundurulduğundan- korunmaları gerekebilir. Ancak temelsiz ve ağır biçimde yaralayıcı saldırılar bir kenara bırakılırsa, yargı görevlileri de kabul edilebilir sınırlar içindeki eleştirilere konu olabilirler. AİHS'in 10/2. maddesine göre, ifade özgürlüğünün kullanılması, sayılan nedenlerin yanında "yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması" için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir. Burada geçen "yargı erkinin otorite ve tarafsızlığının güvence altına alınması" ifadesinin Sözleşme'deki anlamıyla anlaşılması gerektiği vurgulanmıştır.

Bu bağlamda, hukuk devletinin temel ilkesini yansıtan Sözleşme'nin 6. maddesi dikkate alınmalıdır. "Yargı erki" terimi adalet mekanizmasını veya devletin yargı kolunu kapsadığı gibi görevleri nedeniyle hâkimleri de kapsar (Osman DOĞRU, Atilla NALBANT, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi, Açıklama ve Önemli Kararlar, 2. C, 2013, s.242).

İDARİ GÖREV YAPAN YARGI MENSUPLARI

Bilindiği üzere, soruşturma veya kovuşturma evrelerindeki gibi doğrudan adli-yargısal faaliyet kapsamında olmayan ama yargı görevi yapanlar tarafından yerine getirilen görev-makamlar mevcuttur. Örneğin; HSK üyeliği, Yargıtay-Danıştay genel sekreterliği, Adalet Bakanlığı tetkik hâkimliği-daire başkanlığı, adalet müfettişliği, adalet komisyonu başkan veya üyeliği, idari işler-adli emanet-ceza infaz kurumu savcılığı, baro başkanlığı-yönetimi gibi görevler de TCK'daki tanımda yer alan ve yargı görevi yapan deyimi içinde kalan kişilerce yerine getiriliyor. Bazen kısa bazen de uzun sayılabilecek dönemlerle idari işlerden adli işlere veya bunun tersi olarak adli işlerden idari göreve geçilmesi mümkündür. TCK'nın 6. maddesindeki tanıma bakıldığında sadece bu görevleri yapanlar veya adli görevlerinin yanında ek olarak bu görevleri yapanların (Cumhuriyet başsavcısının-savcısının, personel-harcama-ödenek-temsil işleri, müstemir yetki olarak mahkemesi de olan hâkimin idari işleri) tanım dışında kaldıklarına dair bir düzenleme yoktur.

Tanım içeriğine bakıldığında kısmi yorum yapmaya müsait ise de hâkimlik ve savcılık mesleği hakkındaki Anayasa'nın 140/son maddesine göre hâkim ve savcı olup da adalet hizmetindeki idari görevlerde çalışanlar, hâkim ve savcılar hakkındaki hükümlere tabidirler. Hâkim ve savcılara ait esaslar dairesinde sınıflandırılır ve

derecelendirilirler, hâkim ve savcılara tanınan haklardan yararlanırlar. Bu hükme bakıldığında meslek sıfatı taşıyanın adli veya idari görev yapmasının önemi yoktur.

2802 sayılı Kanun'un kişisel suçlarda soruşturma ve kovuşturmayı düzenleyen 93. maddesinde hâkim ve savcıların kişisel suçları hakkında soruşturma ve kovuşturma yapma yetkisi ile ilgili olarak ilgilinin görev yaptığı yerin bağlı olduğu bölge adliye mahkemesinin bul unduğu yerdeki il Cumhuriyet başsavcılığı ve aynı yer ağır ceza mahkemesi iken Adalet Bakanlığı merkez, bağlı ve ilgili kuruluşlarındaki hâkim ve savcıların kişisel suçları hakkında soruşturma ve kovuşturmanın Ankara Cumhuriyet Başsavcısı ve ağır ceza mahkemesine aittir. Bakanlıkta görevli hâkimlerin farklı bir düzenlemeye tabi tutulmadığı, meslek sıfatları korunarak aynı yöntemin getirildiği görülüyor.

Avukatlar yönünden de benzer durumun olduğu söylenebilir. Nitekim 1136 sayılı Kanun'un 58. maddesiyle avukatların avukatlık veya Türkiye Barolar Birliği ya da baroların organlarındaki görevlerinden doğan veya görev sırasında işledikleri suçlardan dolayı haklarında soruşturma yapılmasının düzenlenmiş olmasına bakıldığında idari görev ve adli görev ayırımı yapılmamıştır.

Bu itibarla, yasalarında net bir ayırıma gidilmediği gibi çok benzer bakışla kanuni düzenlemeye gidildiği dikkate alındığında adli ve idari görevden ziyade kişinin sıfatı, başka bir deyişle yargı görevi yapanlar içinde olup olmadığı önem arz edecektir.

Dolayısıyla yargı görevini yapana yönelik çıkan yayının bu yönden değerlendirilmesi açısından, onun doğrudan veya dolaylı olarak adli, kısmen de olsa adli-idari veya sadece idari görevinden ya da adli-idari görevlerin bütünlüğünden veya birinin ağırlığı olsa da aynı veya benzer ölçütlere tabi tutulmalıdır. Adalet hizmetleri dışındaki bir yapılanmada, örneğin Milli Eğitim Bakanlığında, tamamıyla meslek dışındaki bir görevi buna dahil etmek de mümkün olmayabilir ama yayın daha önceki mesleki faaliyetleri nedeniyle olmuş ise yine fark eden bir durum olmayacaktır.

Sonuç olarak, kamuoyunun yargıya saygı ve güven duyması, ilgili mevzuatında belirtildiği üzere önemli bir değerdir. Bu değer uyarınca yargı organlarına veya mensuplarına yönelik hakaret ya da aşağılama konusundaki ifade-basın özgürlüğüne ilişkin özel kişilere (sade vatandaşlara) karşı aşağılama kadar olmasa da ona yakın düzeyde ve genişlikte ama diğer kamu görevlilerinden ayrı bir şekilde takdir edilerek daha elastiki ve gevşek bir inceleme yapıldığını söylemek mümkündür. Başka bir deyişle yargı organının kamuoyunda oluşturduğu güvenin korunması çerçevesinde, yargı mensuplarının yıkıcı ve temelsiz saldırılara karşı korunması gerektiği düşünülmüştür.

Somut yayına konu edilen içerik ile ilişkilendirilmeyen yıkıcı veya temelsiz, aşağılama amaçlı ya da içeriğe uygun düşmeyen, tahrik edici, kamuoyunda husumet ve kuşku oluşturan, güveni zedeleyici bir üslupla yapılan saldırı, yargının güven, tarafsızlık ve otoritesini bozacağından orantılı bir ceza ve bunun yanında tazminata da karar verilebileceği genel kabul görmüştür. Dolayısıyla yargı mensupları, normal vatandaşlar kadar olmazsa bile kamu görevlileri içerisinde en çok korunması gerektiğine karar verilen meslek grubu olduğu açıktır (Asım EKREN, Yalan Haber Dezenformasyon Sansür Yasası ile İfade-Basın özgürlüğü Uygulamaları, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2022).

Bu durum, yapılan işin mahiyetinin bir sonucudur. Bununla birlikte, basına verilen görev çerçevesinde, yargı mensupları veya mahkeme kararları eleştirilebilecek ve kamuoyu aydınlatılabilecektir. Hatta basının görevi olmasının yanı sıra kamuoyunun da bunları bilme hakkı vardır (Asım EKREN, Hukuka Aykırı Yayınlara Karşı Başvuru Usul ve Esasları, Adalet Yayınevi, 2024).

"Effective Training For Reassuring Justice,,

TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ

"Güven Veren Adalet İçin Etkin Eğitim,,

@AdaletAkademisi

Yeni Kitap

ANAYASA YARGISI VE BİREYSEL BAŞVURU

yayin.taa.gov.tr

@AdaletAkademisi

Yeni Kitap

GAYRİMENKUL DAVALARI

İKİNCİ KİTAP

KADASTRO HUKUKUNDAN KAYNAKLANAN DAVALAR
ORMAN KANUNUNDAN KAYNAKLANAN DAVALAR

SÜREKLİ EĞİTİM MERKEZİ
"Herkes İçin Hukuk"

e-Devlet ile Giriş Yap

e-Devlet
ile hızlı ve kolay kayıt

- Hemen Başlayın
- Sertifikalı Eğitimler
- Kapsamlı İçerikler

HERKES İÇİN HUKUK

Uzman Eğitmenler

Uzaktan Öğrenme

Etkin Eğitim

Sertifika

Öne Çıkanlar

Yeniler

Türkiye Adalet Akademisi Sürekli Eğitim Merkezi